

Nr 128

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- m. fl. anslag för budgetåret 1955/56 under fjärde huvudtiteln m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

1:o) **Ändrad organisation av kavalleriet m. m.** I propositionen nr 110 har Kungl. Maj:t (punkt 1, s. 3—13 och 19 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955) föreslagit riksdagen att, såvitt nu är i fråga, godkänna vad departementschefen i berörda statsrådsprotokoll föreslagit beträffande kavalleriets organisation m. m.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Alfred Nilsson m. fl.* (I: 44) och den andra inom andra kammaren av herr *von Seth m. fl.* (II: 30), i vilka hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig och grundlig utredning angående de konsekvenser för armé, civilförsvar och näringsliv, vartill en avhästning av armén under fredstid kan leda, varvid särskilt möjligheterna av att vid mobilisering eller under krig uppbringa för landet nödvändigt hästmateriel böra beaktas,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Domö m. fl.* (I: 418) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafson i Dädesjö m. fl.* (II: 527), i vilka hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 110 måtte besluta, att den föreslagna omorganisationen av kavalleriet samt indragandet av ridskolan i Strömsholm och remontdepåerna skola i likhet med handläggningen av överbefälhavarens förslag i övrigt genomföras först när en säkrare grund för frågornas bedömande föreligger,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nils Elowsson m. fl.* (I: 427) och den andra inom andra kammaren av herr *Ekdahl m. fl.* (II: 542), i vilka hemställts, att riksdagen i samband med behandlingen av proposition nr 110 måtte hemställa hos Kungl. Maj:t att vid en eventuell avveckling av Herrevadsklosters remontdepå åtgärder måtte vidtagas i enlighet med vad som i motionerna antytts för att i möjligaste mån eliminera skadeverkningarna, som indragningen av remontdepån eljest skulle innebära för Riseberga kommun,

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Senander* och *Johansson* i Stockholm väckt motion (II: 540), vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 110, i vad den avser bibehållandet av K 1 för paradändamål.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 30, I: 418, II: 542 och II: 540.

Chefen för armén har framlagt förslag rörande omorganisation av Norrlands dragonregemente (K 4), Livregementets husarer (K 3) och Livgardesskvadronen (K 1), minskning av arméns bestånd av varmblodiga hästar, indragning av Herrevadsklosters, Gudhems och Utnäslöts remontdepåer samt indragning av ridskolan.

K 4

K 4 skall enligt arméchefens förslag omorganiseras till bataljon, varvid administrationen sammanslås med Västerbottens regemente (I 20). Vid bataljonen skall årligen utbildas omkring 325 beridna jägare och omkring 75 jägare på motorecykel och cykel. Därjämte skall vid bataljonen finnas en rid- och körskola för utbildning av fast anställt befäl (instruktörer) och hovslagare. Vidare skall anskaffning och utbildning av remonter äga rum vid bataljonen.

Antalet stamridhästar har beräknats till 360 (nu 400).

Den nya organisationen föreslås skola genomföras från och med budgetåret 1958/59, dock att förenämnda rid- och körutbildning förutsättes skola bedrivas vid K 4 från och med budgetåret 1956/57 respektive budgetåret 1957/58.

K 3

K 3 skall omorganiseras till bataljon, varvid administrationen sammanslås med Skaraborgs pansarregemente (P 4). Vid bataljonen skall årligen utbildas omkring 150 jägare på motorecykel och cykel samt omkring 200 fältpolis, varvid den för närvarande till Svea livgarde (I 1) förlagda fältpolisutbildningen förutsättes skola upphöra.

Vid bataljonen bör bibehållas 15 stamridhästar (nu 432) för att bereda officerarna tillfälle att vidmakthålla sin ridskicklighet för krigsplacering vid jägarskvadronerna.

Omorganisationen beräknas skola genomföras från och med budgetåret 1956/57.

K 1

Enligt arméchefens förslag bör Livgardesskvadronen bibehållas såsom ett delvis beridet garnisonsförband. Arméchefen har till stöd härför anfört i huvudsak följande.

Behovet av högvaktstrupp i Stockholm kan icke tillgodoses ur regementena under tid då ineliggande åldersklass bedriver förbandsutbildning, under det värnpliktsfria uppehållet och under första delen av åldersklassens utbildning. Även under övriga delar av året erfordras särskild trupp för garnisonstjänst för att störningarna i utbildningsverksamheten skall kunna begränsas. Ett särskilt garnisonsförband måste således finnas. Om K 1 etablissemment icke användes för förläggning av detta förband måste I 1 utbyggas med lokaler för 125 man. Medel härför, minst en miljon kronor, finns icke disponibla och har ej heller inräknats i överbefälhavarens utredning. Det är därför nödvändigt att ta i anspråk förläggningsutrymmet vid K 1 för förläggning av garnisonsförbandet i Stockholm.

Till K 1 etablissemment måste Stockholms stabskompani förläggas. Garnisonsförbandet och stabskompaniet bör sammanföras under enhetlig ledning. Livgardesskvadronen med Stockholms stabskompani bör alltså i administrativt hänseende vara ansluten till IV. militärbefälsstaben.

De värnpliktiga vid garnisonsförbandet skall utbildas i infanteritjänst och specialutbildas för garnisonstjänst (högvaktstjänst, ordningshållning m. m.). Genom specialutbildning för vaktjänst blir personalen lämplig för krigsplacering i vaktplutoner m. m. i högre staber.

Garnisonsförbandet bör göras delvis beridet. Det är sålunda betydelsefullt att vidmakthålla det fast anställda och värnpliktiga befälets kunskaper i hästtjänst, då anspända förband alltså skall ingå i arméns krigsorganisation. Inom Centralförbundet för befälsutbildning bedrivs frivillig utbildning i ridning, körning, klövning, stalltjänst och hästsjukvårdstjänst. Förbundets betydande rekrytering i Stockholm har medfört att en stor del av denna utbildning förlagts till K 1. Allmänhetens intresse för ceremonier vid större högtidligheter är stort. De beridna förbanden uppskattas särskilt. Många av Stockholms ledande män har under hand uttalat en önskan att K 1 bibehållas som beridet förband. Det kan knappast råda någon tvekan om att en väl disciplinerad beriden paradtrupp har sin betydelse, vilket synes beaktat i många länder. Framhållas bör även den betydelse som K 1 har såsom centrum för ridsporten i Stockholm.

Vid K 1 bör enligt arméchefens förslag utbildas omkring 125 man. Behovet av stamridhästar har angivits till 60 (nu 177). Kostnaderna för nämnda 60 hästar har — med utgångspunkt i en genomsnittlig årskostnad av 2 600 kronor per häst — beräknats till omkring 155 000 kronor per år.

Den nya organisationen förutsättes skola genomföras från och med budgetåret 1957/58.

Minskning av antalet varmblodiga hästar, indragning av remontdepåerna och ridskolan

Arméchefen utgår från att arméns krigsorganisation skall omfatta ett i förhållande till nuläget reducerat antal jägarskvadroner, beridna på för utbildningen erforderliga stamridhästar och i övrigt på uttagna varm- eller kallblodiga hästar. I den nya organisationen bortfaller behovet av varmblodiga ackordridhästar, stamdraghästar och ackorddraghästar. Fredsutbildningen förutsättes fr. o. m. budgetåret 1956/57 skola bedrivas endast

vid K 4. Det totala antalet stamridhästar (nu 1 455) beräknas i slutläget (budgetåret 1959/60) ha nedgått till 435, varav 360 för K 4 (jämte arméns rid- och körskola), 15 för K 3 och 60 för K 1. Behovet av hästar vid repetitionsövningar förutsättes skola tillgodoses med stamridhästar och kallblodiga ackordridhästar.

Remonterna inköpes för närvarande såsom treåringar och utbildas under två år, varav det första året som depåremonter och det andra som stamremonter. Chefen för armén föreslår, att montererna från och med år 1957 inköpes såsom fyraåringar och att utbildningen begränsas till ett år. — Det antal monter, som i och för sig behöver inköpas för att tillgodose arméns behov, beräknas av arméchefen till 92 vardera året 1955 och 1957 samt 65 varje följande år. Under år 1956 skulle icke några monter behöva inköpas. Remontutbildningen föreslås från och med budgetåret 1957/58 äga rum vid K 4.

Enligt statsmakternas beslut skall emellertid under vardera av åren 1955 och 1956 inköpas 450 treåriga varmblodiga hästar. Antalet övertaliga monter under åren 1955 och 1956 skulle således uppgå till sammanlagt 808. Möjligheterna att försälja dessa hästar odresserade på öppna marknaden inom landet och för export bedömes mycket små. Företagen undersökning rörande möjligheterna att mot en skälig summa överlåta monterna har visat, att vid sådan överlåtelse flertalet av monterna skulle slaktas. Med hänsyn till den knapphet på hästar inom det civila näringslivet, som redan nu kan skönjas och som under 1960-talet på grund av den pågående föråldringen av hästbeståndet torde bli betydligt mera framträdande, måste det anses olämpligt att förstöra den tillgång, som dessa hästar utgör. Den enda möjligheten att förhindra en sådan utveckling synes vara att utbilda hästarna så att de kan utnyttjas såsom rid- eller draghästar. Sådan utbildning kan äga rum vid remontdepåerna. Efter ett års utbildning kan montererna utackorderas som reservstamhästar, vilken utackordering icke medför några kostnader för armén utöver kostnader för besiktning och redovisning av hästarna. Hästarna tillhör armén, tillfaller icke fodervärd samt kan tas i anspråk vid mobilisering och i övrigt då så påfordras. Den föreslagna utbildningen av de övertaliga monterna beräknas dra en kostnad av 3 400 kronor per häst, d. v. s. totalt omkring 2 750 000 kronor. Eftersom utbildningen främst tillgodoser det civila näringslivet, synes kostnaderna icke böra belasta fjärde huvudtiteln.

I anslutning till sitt förslag om utbildningen av de övertaliga monterna räknar arméchefen med att remontdepåerna indras, Gudhems remontdepå från och med budgetåret 1956/57 samt Herrevadsklosters och Utnäslöts remontdepåer från och med budgetåret 1957/58. Verksamheten vid ridskolan bör enligt arméchefen bedrivas intill dess den föreslagna rid- och körskolan vid K 4 kan övertaga ridskolans kvarstående uppgifter. Arméchefen föreslår därför att ridskolan indras från och med budgetåret 1957/58.

Beträffande körutbildningen har chefen för armén vidare anfört följande.

Från skogsbrukare- och jordbrukarekretsar har intresse anmälts att behålla en körskola i förening med hingstdepå vid Strömsholm. Med hänsyn till att armén inom överskådlig tid fortfarande kommer att ha behov av hästkunnig personal och av lämpliga kärr- och klövjehästar, ligger det i försvarets intresse att en körskola för civila elever jämte tillhörande hingstdepå för nordsvenska hästar kommer till stånd. En samordning av den civila och militära körutbildningen synes önskvärd. Denna fråga bör närmare utredas och beslut i frågan fattas i god tid innan ridskolan indras.

För den händelse en civil körskola med hingstdepå kommer till stånd kan det visa sig fördelaktigt att fortfarande inköpa remonterna som treåringar och bibringa dem två års remontutbildning. I så fall skulle det första årets utbildning förläggas till remontdepå i anslutning till den civila körskolan.

Genom den föreslagna minskningen av stamhästbeståndet blir — utöver de förut nämnda 808 remonter, som inköpes under åren 1955 och 1956 — tillhoppa 1 381 hästar övertaliga. Av dessa är 311 depåremonter — inköpta år 1954 — och övriga stamhästar eller stamremonter. Depåremonterna bör utackorderas för att fylla behovet av kallblodiga ackorddraghästar. Ackordersättningen, 250 kronor, förutsättes ej vidare utgå. I den mån hästarna icke kan utackorderas anses de böra försäljas. Av övriga hästar kan enligt arméchefen 72 avvecklas sommaren 1955, 426 sommaren 1956, 270 sommaren 1957 och 302 sommaren 1959. Dessa hästar bör enligt arméchefen användas enligt i huvudsak följande riktlinjer. För fältbruk oanvändbara hästar försäljes till slakt. Till andra förband överföres det antal, som erfordras för att vid dessa ersätta för fältbruk oanvändbara hästar. Möjligheterna till försäljning till liv inom och utom landet tillvaratages i största möjliga utsträckning. Återstående hästar, sannolikt det övervägande antalet, föreslås utackorderade såsom reservstamhästar enligt i det föregående angivna villkor.

Fortsatt behov av varmblodiga ackordridhästar föreligger icke på längre sikt. Befintliga ackordridhästar föreslås dock skola bibehållas och utnyttjas för krigsorganisationen och repetitionsövningar. Anskaffning av kallblodiga ackordridhästar kan på grund härav anstå tills vidare. Remontering av varmblodiga ackordridhästar upphör från och med år 1955.

Departementschefen

Enligt gällande krigsorganisation uppsattes av kavalleriet rytterskvadroner, avsedda för fjärrspanings- och jägaruppgifter. För samma uppgifter organiseras vidare olika slag av jägarförband, såsom jägarbataljoner, självständiga jägarplutoner och fallskärmsjägarplutoner.

Arméchefen har i sitt förslag till ändrad organisation av kavalleriet be-

handlat frågan om behovet av förband för fjärrspanings- och jägaruppgifter. Han har därvid kommit till den slutsatsen att i Norrland, med dess skogrika och vägfattiga terräng, ifrågavarande uppgifter icke kan lösas av motoriserade förband. Där erfordras i stället jägarförband såväl till häst som till fots. Inom mellersta och södra Sverige, där terrängförhållandena är annorlunda, kan motsvarande uppgifter däremot lösas av motorcykel- och cykelförband. Arméchefen anser vidare att i såväl de norra som de södra delarna av landet bör i krigsorganisationen tillkomma fördelningsjägarkompanier på motorcykel och cykel, vilka förband avses stå till fördelningschefernas direkta förfogande för fjärrspanings- och jägaruppgifter.

I anslutning härtill föreslår arméchefen en reducering av det antal rytarskvadroner, som skall ingå i krigsorganisationen. Hästarna i krigsorganisationens skvadroner — som föreslås i fortsättningen skola benämnas jägarskvadroner — skall enligt arméchefen utgöras av de för utbildningen erforderliga varmblodiga stamhästarna samt i övrigt av uttagna hästar, varm- eller kallblodiga. I den föreslagna organisationen bortfaller behovet av varmblodiga ackordridhästar, ackorddraghästar och stamdraghästar samt reduceras behovet av varmblodiga stamridhästar betydligt.

För egen del finner departementschefen att övertygande skäl framlagts för uppfattningen att i krigsorganisationen icke längre erfordras beridna förband i södra och mellersta Sverige. Däremot synes det, med hänsyn till de särskilda förhållandena i Norrland, nödvändigt att sådana förband bibehållas där. Med hänsyn härtill och då betydande ekonomiska fördelar uppkommer genom den föreslagna reduceringen av kavalleriet, anser departementschefen sig böra tillstyrka arméchefens ifrågavarande förslag.

Såsom arméchefen föreslagit bör i krigsorganisationen tillkomma fördelningsjägarkompanier på motorcykel och cykel.

Fredsutbildningen av jägarskvadronerna och fördelningsjägarkompanierna torde, i enlighet med arméchefens förslag, böra förläggas till K 4 i Umeå i vad avser jägarskvadronerna och de för norra Sverige avsedda fördelningsjägarkompanierna samt till K 3 i Skövde i vad avser de för södra och mellersta Sverige avsedda fördelningsjägarkompanierna. Till K 3 synes vidare lämpligen böra förläggas utbildningen av fältpoliser, vilken utbildning för närvarande bedrivs vid I 1.

K 4 och K 3 torde i enlighet med arméchefens förslag böra omorganiseras till bataljoner med gemensam administration med I 20 respektive P 4.

Vid anmälan till 1949 års riksdag av frågan om indragning av Livregementet till häst förordade föredragande departementschefen (prop. 1949: 135) att en skvadron av regementet, Livgardesskvadronen, behövs i huvudstaden eller dess närhet. Departementschefen tillstyrkte därvid, utan att därmed taga ställning till frågan om skvadronens slutliga förläggning, att densamma tills vidare förlades till Livregementets etablissement. Riksdagen beslöt i enlighet med departementschefens förslag.

Enligt det av arméchefen nu framlagda förslaget skall Livgardesskvadronen i fortsättningen utgöra ett garnisonsförband. Behov av sådant förband för Stockholm anses nämligen allttjämt föreligga. Detta förband bör enligt chefen för armén vara förlagt i det av K 1 nu disponerade etablissemetet, enär i annat fall omfattande nybyggnader erfordras. Förbandet föreslås bli delvis beridet och viss utbildning i ridning avses äga rum där. Samma etablissemet bör vidare liksom nu disponeras för Stockholms stabskompani. Livgardesskvadronen och Stockholms stabskompani föreslås bilda en administrativ enhet.

Med hänsyn till de skäl, som chefen för armén anfört till stöd för sitt förslag i denna del, anser departementschefen sig böra godtaga förslaget. Departementschefens ståndpunkt innebär således, bland annat, att K 1 bibehålles såsom beridet förband. Departementschefen erinrar i detta sammanhang om att kostnaderna för att vid K 1 bibehålla ett begränsat antal stamridhästar i enlighet med arméchefens förslag är förhållandevis ringa.

I likhet med arméchefen räknar departementschefen med att arméns totala behov av varmblodiga hästar vid genomförd organisation skall ha nedgått till 500 hästar, varav 435 stamridhästar och 65 stamremonter. En omfattande avveckling av arméns nuvarande bestånd av varmblodiga hästar måste därför genomföras.

Arméchefen har i sin framställning berört de problem, som kommer att uppstå vid en dylik avveckling, och framlagt förslag rörande hur avvecklingen bör genomföras. Mot arméchefens förslag i denna del synes i princip intet vara att erinra. Departementschefen framhåller i detta sammanhang angelägenheten av att de under åren 1955 och 1956 inköpta övertaliga remonterna erhåller viss utbildning vid remontdepå. Kostnaderna härfor torde få belasta fjärde huvudtiteln. Vidare understryker departementschefen att försäljning till slakt av fullt tjänstdugliga hästar bör tillgripas först sedan alla andra avsättningsmöjligheter prövats. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma angående här ifrågavarande avveckling.

Arméchefen har vidare föreslagit att remontutbildningen från och med budgetåret 1957/58 skall äga rum vid K 4, varvid förutsatts att remonterna från och med år 1957 inköpes såsom fyraåringar och att utbildningen begränsas till ett år. Enligt förslaget skall vidare till K 4 förläggas en rid- och körskola för utbildning av fast anställt befäl (instruktörer) och hovslagare. I anslutning härtil kan remontdepåerna och ridskolan vid Strömsholm indragas. Departementschefen har icke något att erinra mot vad arméchefen sålunda föreslagit.

Vad härefter angår tidpunkten för genomförandet av den ändrade organisationen av kavalleriet m. m. i enlighet med av departementschefen i det föregående förordade riktlinjer räknar departementschefen med att omorganisationen av K 3 och K 1 skall genomföras från och med budgetåret

1956/57 respektive budgetåret 1957/58. Omorganisationen av K 4 bör genomföras från och med budgetåret 1958/59. Utbildningen av beridna jägare bör emellertid, med hänsyn till att den ändrade organisationen av K 3 förutsättes skola genomföras från och med budgetåret 1956/57, förläggas till K 4 redan från och med sistnämnda budgetår. Av remontdepåerna torde Gudhems remontdepå böra indragas från och med budgetåret 1956/57 samt indragningen av Herrevadsklosters remontdepå genomföras från och med budgetåret 1957/58. Indragningen av ridskolan vid Strömsholm och Utnäslöts remontdepå bör ske från och med budgetåret 1957/58, i samband varmed körutbildningen vid K 4 kan påbörjas.

Därest framdeles, såsom chefen för armén anfört, en civil körskola för skogs- och jordbrukets behov skulle inrättas, torde frågan om en eventuell samordning av verksamheten vid skolan med den militära verksamheten på förevarande område få upptagas till prövning.

De av departementschefen sålunda förordade organisationsförändringarna kommer att medföra avsevärda utgiftsminskningar. Departementschefen räknar sålunda med att den totala besparingen i fråga om personal, hästar och expenser m. m. under tioårsperioden 1955/56—1964/65 skall uppgå till i runt tal 45 miljoner kronor.

Departementschefen framhåller till sist, att hans i det föregående angivna ståndpunkt i fråga om kavalleriets omorganisation m. m. icke innebär, att han tagit slutlig ställning till storleken av den kapitalinvestering, som kan erfordras för att omorganisationen skall kunna genomföras.

Utskottet

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär, bland annat, en reducering av det antal ryttarskvadroner, som skola ingå i krigsorganisationen. Dessa skvadroner, med benämning jägarskvadroner, föreslås skola vara beridna på för utbildningen erforderliga stamridhästar och i övrigt på uttagna varm- eller kallblodiga hästar. I den av departementschefen nu föreslagna nya organisationen skulle behovet av varmblodiga ackordridhästar, stamdraghästar och ackorddraghästar bortfalla, varjämte behovet av varmblodiga stamridhästar komme att betydligt reduceras.

Det föreliggande förslaget utgör ett led i pågående rationaliseringar och besparingar i fredsorganisationen. Utskottet finner angeläget, att alla möjliga utgiftsminskningar vidtagas och anser sig kunna i princip godtaga den föreslagna begränsningen av arméns hästbestånd. Utskottet vill dock i avslutning härtill framföra vissa synpunkter.

Då år 1950 fråga var att minska arméns hästbestånd, framhöll chefen för armén, på sätt framgår av propositionen 1950: 110, att en plötslig nedskärning av stamhästbeståndet kunde komma att rubba balansen mellan krigsorganisationens behov och tillgången, av vilken ridstambästarna ut-

gjorde en viktig del. Föredragande departementschefen framhöll i samma proposition, att, för att den då föreslagna begränsningen skulle kunna genomföras, särskilda åtgärder erfordrades för att säkerställa merbehovet av ridbara hästar vid bl. a. kavalleriets repetitionsövningar. Utskottet anser, att vad då anfördes alltjämt äger giltighet.

Det har under ärendets beredning i utskottet särskilt från skogs- och jordbrukarhåll uttalats farhågor för att den nu föreslagna kraftiga beskärningen av hästbeståndet skulle få omfattande verkningar beträffande möjligheterna att i händelse av mobilisering eller krig tillgodose näringslivets behov av hästar. Med hänsyn till det stöd för hästaveln, som arméns hästhållning i fred utgör, anses förslaget även kunna få sekundära återverkningar bl. a. genom att intresset för hästaveln komme att sjunka, detta icke endast i fråga om varmbloodhästarna. Liknande synpunkter ha kommit till uttryck i vissa under förevarande punkt väckta motioner, i vilka särskilt understrykas farhågorna för att krigstillgången på hästar för, förutom näringslivet, armén och civilförsvaret skulle komma att äventyras.

Återverkningarna i nu angivna avseenden ha icke berörts i den föreliggande propositionen. Ej heller framgår av densamma, i vilken omfattning den föreslagna reduceringen av hästbeståndet skall kompenseras genom nyanskaffning av maskiner och lagring av importerade drivmedel. Kostnadsberäkningar härför saknas också, varför utskottet icke har möjlighet att ekonomiskt bedöma det framlagda förslaget.

Utskottet finner angeläget, att dessa vitala spørsmål — ej minst ur synpunkten av de befarade konsekvenser, till vilka den föreslagna starka beskärningen av fredshästbeståndet kan komma att leda — av Kungl. Maj:t tagas under närmare övervägande och att i avvaktan på resultatet härav reduceringen av antalet hästar liksom antalet remonter för arméns räkning icke forceras i den snabba takt, som Kungl. Maj:ts förslag innebär. Utskottet vill i anslutning härtill hänvisa till vad överbefälhavaren i sitt den 11 februari innevarande år avgivna yttrande över betänkande med förslag till stuteristatens organisation framhållit, nämligen att det är av väsentlig betydelse, att avelsverksamheten totalt i landet får en sådan omfattning och inriktning, att såväl näringslivets fredsekonomiska synpunkter som totalförsvarets behov av hästar i krig kunna tillgodoses. Överbefälhavaren framhåller i anslutning härtill, att, då krigsmakten även i fortsättningen har behov av hästar i krig, dessa härigenom alltjämt komma att undandragas näringslivet i en situation, då hästens värde som dragkraft inom detta område är störst. Det förtjänar vidare omnämnas, att chefen för armén i sitt yttrande den 3 februari detta år över förenämnda betänkande uttalat, att, eftersom antalet skvadroner i krigsorganisationen endast förutsättes skola minskas med 30 %, behovet av uttagna ridhästar till följd av den föreslagna reduceringen kommer att stiga med ca 50 %. Det är önskvärt, framhåller chefen för armén, att detta behov i största utsträck-

ning kan tillgodoses med varmblodiga ridhästar, enär kallblodiga ridhästar i jägarskvadronerna medföra en viss kvalitetsförsämring. Med anledning härav tillstyrkte arméchefen, att åtgärder måtte vidtagas för att om möjligt bibehålla den varmblodiga häststammen inom landet i nuvarande omfattning.

I anslutning till vad i det föregående anförts torde en förutsättning för att arméns remontering skall kunna nedbringas på förslaget sätt vara, att det för krigsbehovet nödvändiga antalet hästar säkerställs. Det bör emellertid härvid beaktas, att systemet med varmblodiga ackorddraghästar, som avser hållandet under fredstid av en nödvändig krigsreserv av varmblodiga hästar, medför icke oväsentliga merkostnader för statsverket. I sitt av föregående års riksdag godkända utlåtande nr 4 framhöll utskottet i anslutning härtill, att fjärde huvudtiteln i princip icke borde belastas med dessa kostnader. Utskottet ansåg, att denna fråga borde tagas under övervägande och ifrågasatte, om icke en del av dessa merkostnader lämpligen borde bestridas av anslag under nionde huvudtiteln eller av statens hästavelssfond, som av totalisatormedel avsatts för hästavelns främjande. Utskottet finner alltjämt skäl tala för en samordning av olika åtgärder för tillgodoseendet av krigsmaktens och näringslivets behov av hästar och anser fortfarande angeläget, att denna fråga ingående prövas. Det är önskvärt, att resultatet av en sådan undersökning om möjligt förelägges nästa års riksdag.

Enligt det föreliggande förslaget skola remontdepåerna och ridskolan vid Strömsholm indragas. Remontutbildningen föreslås skola från och med budgetåret 1957/58 äga rum vid K 4 i Umeå, varvid förutsättes, att remonterna från och med år 1957 inköpas som 4-åringar och att utbildningen begränsas till ett år. Arméchefen har emellertid framhållit, att, sedan från skogs- och jordbrukarkretsar intresse anmälts för hållande av en civil körskola för skogs- och jordbrukets behov och då armén fortfarande inom överskådlig tid kommer att ha behov av hästkunnig personal och av lämpliga kärr- och klövjehästar, en samordning av den militära och civila körutbildningen är önskvärd. Under sådana förhållanden kan det enligt arméchefen visa sig fördelaktigt att även i fortsättningen inköpa remonterna som 3-åringar och bibringa dem två års remontutbildning, varav det första året vid remontdepå i anslutning till den civila körskolan. Överbefälhavaren har uttalat, att, om en närmare undersökning härutinnan skulle leda till ett positivt resultat, till en sådan körskola i Strömsholm kunde anslutas viss stuteriverksamhet för kallblodsavel. Enligt vad utskottet inhämtat har utredning i ämnet numera igångsatts. Med hänsyn till vad sålunda förekommit bör frågan om indragning av ridskolan i Strömsholm anstå i avvaktan på resultatet av denna utredning.

För den händelse de vid Utnäslöt och Strömsholm befintliga stallutrymmena behöva helt tagas i anspråk för en skola för den civila och militära

körutbildningen jämte tillhörande hingstdepå för nordsvenska hästar, kan det ifrågasättas, om icke arméns remonter böra placeras på endera av Gudhems eller Herrevadsklosters remontdepåer tillsammans med de remonter, som inköpas av medel från statens hästavelsfond i överensstämmelse med vad utskottet anfört i sitt förberörda utlåtande 1954: 4. Vid ett sådant förfarande torde det böra övervägas, vilken av dessa båda remontdepåer bör indragas. Skulle härvidlag Herrevadsklosters remontdepå bibehållas, komma de i motionerna I: 427 och II: 542 uttalade farhågorna från Riseberga kommun att bortfalla. I vart fall förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t ägnar uppmärksamhet åt de olägenheter för vederbörande kommuner, som förekommande indragningar medföra i ekonomiskt hänseende. Med detta uttalande torde ifrågavarande båda motioner icke böra påkalla någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Då utskottet har anledning förutsätta, att Kungl. Maj:t låter vidtaga närmare undersökningar av i det föregående berörda spörsmål, torde det huvudsakliga syftet i motionerna I: 44 och II: 30 samt I: 418 och II: 527 bliva tillgodosett.

Utskottet har tidigare, då fråga varit om avveckling av arméns hästbestånd, framhållit, att försäljning till slakt av fullt tjänst dugliga hästar bör tillgripas först sedan alla andra avsättningsmöjligheter prövats. Utskottet vill därför understryka departementschefens uttalande i detta avseende.

Enligt departementschefens förslag skola K 4 och K 3 omorganiseras till bataljoner med gemensam administration med I 20 respektive P 4. Utskottet finner i anslutning till vad utskottet i det föregående uttalat icke något vara att erinra häremot. Utskottet vill vidare tillstyrka, att K 1 bibehållas som ett delvis beridet garnisonsförband. Såsom departementschefen framhållit äro kostnaderna för att vid K 1 bibehålla ett begränsat antal stamridhästar i enlighet med arméchefens förslag förhållandevis ringa. Härav följer, att utskottet icke biträder motionen II: 540.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 44 och II: 30, I: 418 och II: 527, I: 427 och II: 542 samt med avslag å motionen II: 540, under av utskottet angivna förutsättningar godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit beträffande kavalleriets organisation m. m.

2:o) **Ändrad organisation av Upplands regemente m. fl. förband.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 1, s. 13—19) att, såvitt nu är i fråga, godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit beträffande omorganisation av Upplands regemente m. fl. förband.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald* och fru *Hamrin-Thorell* (I: 426) och den andra inom andra kammaren av herrar *Jacobsson* i Tobo och *Munktell* (II: 539), hemställt, att riksdagen måtte besluta, att den föreslagna omorganisationen av I 8, P 3, Ing 1, S 1 och SignS skall anstå i avvaktan på ytterligare utredning.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 539.

Arméchefens förslag

Arméchefens förslag innebär i korthet *dels* att utbildningen vid pansartrupperna koncentreras till Göta pansarlivgarde (P 1), Skånska pansarregementet (P 2) och Skaraborgs pansarregemente (P 4) samt att därjämte viss pansarutbildning förlägges till Norrland och Gotland, vilken fråga arméchefen avser att upptaga i annat sammanhang, *dels* att nuvarande P 3 ombildas till regemente för pansarinfanteriutbildning och att i samband därmed nuvarande infanteriutbildning vid I 8 upphör, *dels* att S 1 och SignS flyttas till Uppsala och övertager de av I 8 nu disponerade anläggningarna därstädes, *dels ock* att Ing 1 övertager de nuvarande för S 1 avsedda anläggningarna i Solna. Regimentena i Uppsala och Strängnäs skall enligt förslaget efter omorganisationen benämnas Upplands signalregemente respektive Södermanlands regemente.

Förslaget är resultatet av omfattande utredningar inom arméledningen, vilkas mål bland annat varit att anpassa fredsorganisationen efter den förändrade krigsorganisationen, att ge utbildningsenheterna en ändamålsenlig storlek, att på bästa sätt utnyttja nuvarande tillgångar på mark och byggnader samt att genom ytterligare koncentring av utbildningsverksamheten åstadkomma kostnadsminskningar. Under utredningsarbetet har olika möjligheter att lösa förevarande organisationsfrågor undersökts, men den föreslagna organisationen har befunnits vara den ur såväl militär som ekonomisk synpunkt mest fördelaktiga.

Förlägningsutrymmen och utbildningsmöjligheter

För att erhålla lämpliga utbildningsenheter anser arméchefen det fördelaktigt att koncentrera utbildningen vid pansartrupperna till P 1, P 2 och P 4. Genom en sådan koncentring frigöres P 3 för annan utbildning. Förbandets etablissement har en förlägningskapacitet, som motsvarar behovet vid en utbildningsanstalt för pansarinfanteri. Härvid förutsättes att arméns motorskola liksom för närvarande är förlagd till P 3.

SignS är för närvarande förlagd till förhyrda lokaler vid Marieberg på Kungsholmen i Stockholm. Byggnadsstyrelsen har emellertid framställt önskemål om att få disponera lokalerna för civila statliga myndigheter. Styrelsen önskar disponera lokalerna snarast. Skolans lokalfråga måste därför omgående lösas.

Redan under budgetåret 1955/56 föreligger för Ing 1 en brist i fråga

om förläggningssutrymmen på 250 platser och för S 1 en brist på 100 platser. De ökade behoven av ingenjörutbildning medför att Ing 1, om inga förändringar vidtages i arméns utbildningsorganisation, under budgetåret 1956/57 har en brist på 400 förläggningsplatser och att bristen till budgetåret 1962/63 stigit till 600 platser.

Om förläggningsbehovet för ingenjör- och signaltrupperna skulle tillgodoses genom nybyggnader, skulle kostnaderna härför uppgå till minst sju miljoner kronor. Härtill kommer kostnaderna för nya lokaler för SignS samt kostnader för erforderliga kompletteringar av övningsfälten. Med hänsyn till de begränsade anslag för investeringar, som kan påräknas, anser arméchefen att alla möjligheter att tillgodose dessa behov utan nyinvesteringar måste undersökas.

Handövningsfältet vid I 8 har begränsad användbarhet. Regementets skjutfält uppfyller icke de krav, som ur säkerhets- och utbildningssynpunkt ställes på ett skjutfält för ett infanteriregemente. Möjligheter att utvidga fältet så att en effektiv stridsutbildning kan bedrivas föreligger icke. Uppsala stads tillväxt torde snarare medföra att möjligheterna till övningar på fältet efter hand försämras. Det är därför även av dessa skäl icke försvarbart att bibehålla infanteriutbildning vid I 8 om gynnsammare utbildningsmöjligheter kan skapas genom organisationsförändringar. Uppsala stad och landstinget i Uppsala län har i skrivelser till chefen för försvarsdepartementet föreslagit att I 8 bibehålles som infanteriregemente och att ett nytt etablissement uppföres i närheten av staden. En sådan lösning kan arméchefen av investeringsskäl icke förorda. Av Uppsala stads skrivelse framgår vidare, att de civila intressena önskar disponera marken mellan akademiska sjukhuset och Ulleråkers sjukhus. För att detta skall vara möjligt måste nya etablissement anskaffas även för arméns underofficersskola och försvarets läroverk. Detta medför ytterligare krav på investeringsmedel och byggnadskvot.

Handövningsfältet vid P 3 är ett av arméns bästa övningsfält för infanteriutbildning och för samövning med pansarförband. Ett lämpligt stridsskjutningsområde för ett (pansar-)infanteriregemente kan anskaffas i närheten av kasernerna. Under förutsättning av att detta stridsskjutningsområde anskaffas lämpar sig P 3 mycket väl för pansarinfanteriutbildning. Genom en förläggning av pansarinfanteriutbildning till Strängnäs kan P 1 och P 3 bilda ett lag för de erforderliga, betydelsefulla samövningarna mellan pansar och pansarinfanteri.

En förflyttning av Ing 1 till Strängnäs skulle medföra försämrad utbildningseffekt på grund av svårigheterna att där åstadkomma lika lämpliga och välbelägna utbildningsanordningar som de, vilka disponeras inom det nuvarande etablissementet.

Strängnäs är icke heller gynnsamt som förläggningssort för S 1 och SignS med hänsyn till att samverkan med televerket försvåras och att er-

forderliga lärare icke kan erhållas lika lätt som i Stockholm eller Uppsala. Förläggning av S 1 med SignS till Uppsala är ur utbildningssynpunkt lämplig. Redan nu bedrivs stabstjänstutbildning i anslutning till arméns underofficersskola och en förläggning av vissa skolor till Uppsala överväges. Utbildningen i stabstjänst underlättas om ett signalförband är förlagt till samma plats. SignS bör administrativt anslutas till S 1. Därest S 1 och SignS förlägges till Uppsala kan vidare — enär behovet av övningsområde för signalförband är mindre än för ett infanteriregemente — betydande områden, tillhopa omkring 250 hektar, av övningsfälten i Uppsala avstås för civilt ändamål.

Bristerna i förlägningsutrymme vid Ing 1 och S 1 kan sålunda täckas, ny förläggning för SignS ordnas, en effektiv utbildningsorganisation åstadkommas och vissa områden avstås för civilt ändamål om P 3 utnyttjas för pansarinfanteriutbildning, Ing 1 utökas med det nuvarande av S 1 disponerade etablissementet samt S 1 och SignS flyttas till Uppsala.

Under förutsättning av principbeslut vid 1955 års riksdag kan pansarinfanteriutbildning påbörjas vid P 3 våren 1957. Lokalerna i Uppsala kan göras i ordning för signalutbildning budgetåret 1957/58. Flyttningen av S 1 och SignS kan vara genomförd våren 1958.

Budgetåret 1957/58 kan således de angivna behoven av utökat förlägningsutrymme tillgodoses. Redan budgetåret 1956/57 har dock bristerna vid Ing 1 och S 1, såsom tidigare anförts, stigit till sammanlagt 500 platser.

Personalförhållanden

Arméchefen behandlar vidare frågan om lämpliga åtgärder för att begränsa de svårigheter, som i samband med omorganisationen beräknas uppstå för därav berörd, fast anställd personal. Huvuddelen av den civila och civilmilitära personalen vid I 8, P 3 och S 1 anses utan svårighet kunna beredas anställning vid sina tidigare arbetsplatser även efter organisationsförändringarna. Beträffande den fast anställda militära personalen anses förhållandena vara mera komplicerade. Arméchefen anför, att principen bör vara att all militär personal, som kan beredas plats och som så önskar, skall få stanna på tidigare tjänstgöringsorter och erhålla erforderlig omskolning. Övrig militär personal avses skola beredas transport till andra förband, varvid all rimlig hänsyn bör tagas till vederbörandes personliga önskemål. De nödvändiga omflyttningarna anses icke kunna detaljplaneras förrän principbeslut föreligger beträffande organisationsförändringarna.

Arméchefen framhåller vidare, att vid fredsorganisatoriska förändringar hänsyn måste tagas till personalens kåranda och förbandens traditioner, vilka är av stor betydelse för god utbildning och fast disciplin. I detta hänseende anføres bland annat följande.

Upplands regemente har gamla traditioner och en fast anknytning till bygden. Detta är värden, som icke får förstöras, men å andra sidan måste målsättningen för förbandet anpassas efter den tekniska utvecklingen. Det nuvarande Upplands regemente bör därför omvandlas till Upplands signalregemente. Förbandets samhörighet med bygden bör säkerställas genom att dess värnpliktiga till övervägande del rekryteras från Uppland. Vidareförande av traditionerna underlättas genom att en del av de nuvarande personalkårerna bör kunna stanna kvar vid regementet även efter omorganisationen.

Kostnadsberäkningar

De sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande organisationsförändringar beräknas till cirka 7,7 miljoner kronor, fördelade med 6,7 miljoner kronor på kapitalbudgeten och en miljon kronor på driftbudgeten. Av nämnda belopp 6,7 miljoner kronor hänför sig 3,0 miljoner kronor till anskaffning av stridsskjutningsområde vid Strängnäs samt 3,7 miljoner kronor till vissa nybyggnader och ändringsarbeten, som i anledning av omorganisationen erfordras vid nuvarande I 8, P 3 och S 1. Angiven kostnad å driftbudgeten avser i samband med omorganisationen uppkommande flyttningskostnader.

De sålunda beräknade kostnaderna kommer att delvis kompenseras genom försäljning av tidigare omnämnda markområden i Uppsala.

Till jämförelse med angivna kostnadsberäkningar andrar arméchefen, att ett tillgodoseende av de överhängande lokalbehoven vid Ing 1 och S 1 medelst nybyggnader skulle draga en kostnad av 7,0 miljoner kronor, vartill kommer kostnaderna, beräknade till 5,0 miljoner kronor, för anskaffande av nya lokaler för SignS.

Den förenkling av administrationen, som förslaget innebär, beräknas vid fullt genomförd organisation medföra en årlig besparing av cirka 0,65 miljon kronor.

Yttrande

I skrivelse den 3 februari 1955 har överbefälhavaren tillstyrkt arméchefens förevarande förslag rörande omorganisationen av I 8, P 3, Ing 1, S 1 och SignS.

Departementschefen

Enligt vad som framgår av det föregående råder vid såväl Ing 1 som S 1 en överhängande brist på förläggningsutrymmen. Vidare erfordras de byggnader, som nu disponeras av SignS, för annat ändamål. Frågan om förläggningsutrymmen för Ing 1, S 1 och SignS måste sålunda snarast erhålla sin lösning. Andra frågor, som i detta sammanhang har betydelse, är de av arméchefen påtalade bristfälligheterna beträffande övningsfälten vid I 8 samt de önskemål, som uttalats av Uppsala läns landsting och Upp-

sala stad i fråga om den framtida användningen för civilt ändamål av Upplands regementes och arméns underofficersskolas anläggningar och övningsmark.

Arméchefens förslag innebär i korthet följande. Pansarutbildningen vid P 3 förlägges till andra pansarförband och i stället utnyttjas P 3 för pansarinfanteriutbildning. Den nuvarande infanteriutbildningen vid I 8 kan därvid upphöra. De härigenom i Uppsala frigjorda utrymmena utnyttjas för förläggning av S 1 och SignS. Ing 1 bibehåller sin nuvarande förläggning och övertager därjämte de lokaler, som nu disponeras av S 1.

Med arméchefens förslag tillgodoses ifrågavarande lokalbehov utan större investeringskostnader och problemen i fråga om övningsfälten vid I 8 bortfaller. Vidare kan vissa områden av nämnda övningsfält avyttras för tillgodoseende av de civila markintressena i Uppsala.

Arméchefens förslag bygger på förutsättningen att pansarutbildningen kan koncentreras huvudsakligen till P 1, P 2 och P 4 samt att P 3 därigenom kan frigöras för annan utbildning. Företagen utredning visar att så med fördel kan ske. Departementschefen vill därför tillstyrka arméchefens förslag i denna del.

Enligt arméchefens förslag skall anläggningarna i Strängnäs utnyttjas för pansarinfanteriutbildning. Andra tänkbara möjligheter är att flytta endera Ing 1 eller S 1 och SignS till Strängnäs och att låta det i Solna kvarvarande förbandet disponera de för Ing 1 och S 1 nu avsedda anläggningarna därstädes. Med en dylik anordning skulle visserligen lokalbehoven bli tillgodosedda, men ur utbildningssynpunkt är det icke lämpligt att förlägga vare sig Ing 1 eller S 1 och SignS till Strängnäs. En dylik organisation är vidare ur ekonomisk synpunkt mindre fördelaktig än den av arméchefen föreslagna. Däremot är det ur utbildningssynpunkt synnerligen lämpligt att P 3 utnyttjas för pansarinfanteriutbildning. Departementschefen vill här endast erinra om det för en dylik utbildning särskilt lämpliga handövningsfältet vid P 3 samt om möjligheterna att anskaffa ett lämpligt stridsskjutningsfält vid Strängnäs. Vidare bör framhållas att, om utvecklingen framdeles skulle gå dithän att en utvidgning av pansarvapnet skulle bli erforderlig, en återgång till pansarutbildning i Strängnäs icke skulle innebära några större svårigheter, därest P 3 nu ombildas till regemente för pansarinfanteriutbildning.

Arméchefens förslag innebär att, därest pansarinfanteriutbildning förlägges till P 3, nuvarande infanteriutbildning vid I 8 upphör. Förbandets möjligheter i fråga om infanteriutbildning är med hänsyn till berörda bristfälligheter beträffande övningsfälten mindre goda och en fortsatt infanteriutbildning i Uppsala skulle nödvändiggöra en väsentlig utvidgning av förbandets stridsskjutningsområde. Arméchefens utredning visar emellertid att S 1 och SignS ur utbildningssynpunkt med fördel kan förläggas till Uppsala. Signalförbandens behov av övningsmark är väsentligt mindre än infanteri-

regementets, och med den föreslagna organisationen skulle, såsom redan framhållits, ganska betydande områden kunna avyttras för civila ändamål. — Med denna lösning skulle Ing 1 kvarbli i Solna och jämväl övertaga de nu för S 1 avsedda anläggningarna därstädes. En sådan anordning synes lämplig, enär de nuvarande utbildningsmöjligheterna vid Ing 1 är mycket goda och en flyttning av förbandet därför om möjligt bör undvikas.

För egen del anser departementschefen att vägande skäl tala för arméchefens förslag och finner sig därför böra tillstyrka detsamma. För att närmare studera förhållandena har departementschefen personligen besökt de av omorganisationen berörda förbanden. Den av honom sålunda förordade organisationen ter sig ur utbildningssynpunkt synnerligen ändamålsenlig och tillgodoser dessutom överhängande lokalbehov utan att några omfattande nybyggnader behöver vidtagas. Dessa fördelar uppnås med jämförelsevis låga kostnader, i vilket sammanhang jämväl bör beaktas de ekonomiska fördelar för kronan, som uppkommer genom eventuell försäljning av en del av försvarets mark i Uppsala. Då departementschefen finner det angeläget att i möjligaste mån tillmötesgå berättigade civila anspråk på förvärv av mark från försvaret, framhåller departementschefen att den av honom förordade lösningen är den enda som, med rimliga kostnader för staten, medger ett sådant tillmötesgående.

Departementschefen vill framhålla att hans ställningstagande icke innebär att han tagit slutlig ståndpunkt i frågan rörande storleken av de kapitalinvesteringar, som erfordras för omorganisationens genomförande.

Vissa svårigheter torde uppkomma för den av omorganisationen berörda personalen. Man bör enligt departementschefen härvidlag visa största möjliga hänsyn och i fråga om nödvändiga förflyttningar söka tillmötesgå den enskildes önskemål, såvitt detta är möjligt.

Genom att den nya organisationen medför en minskning av antalet administrativa enheter uppkommer betydande årliga besparingar.

Under förutsättning att riksdagen godkänner förslaget kommer erforderliga detaljplaneringar för dettas genomförande att verkställas under nästa budgetår. Frågan om medelsanvisning för ändamålet blir aktuell tidigast för budgetåret 1956/57.

Utskottet

Av den i ärendet verkställda utredningen framgår, att ett trängande behov föreligger av ökade förläggningssmöjligheter för Svea ingenjörkår och Signalregementet. Vidare kräver arméns signalskolas lokalfråga sin omedelbara lösning. Skolan är nämligen förlagd till förhyrda lokaler i Stockholm, vilka snarast behövas för civila ämbetsverk samt bostäder. Härtill kommer, att det av Upplands regemente disponerade skjutfältet icke uppfyller de krav, som måste kunna ställas på ett för ett infanteriregemente avsett skjutfält. Möjligheter föreligga icke heller att utvidga detsamma

så, att en effektiv stridsutbildning där kan bedrivas. Kompletteringar av övningsfälten och uppförande av nya lokaler för signalskolan skulle draga betydande kostnader. Enbart för Signalregementet och Svea ingenjörkår har investeringsbehovet uppskattats till minst 7 miljoner kronor. För anskaffande av nya lokaler för signalskolan ha kostnaderna beräknats till 5 miljoner kronor. En nybyggnad för Upplands regemente skulle draga en kostnad av mellan 30 och 35 miljoner kronor.

Det av chefen för armén framlagda av departementschefen biträdda förslaget innebär i huvudsak, att Södermanlands pansarregemente ombildas till regemente för pansarinfanteriutbildning och att i samband därmed nuvarande infanteriutbildning vid Upplands regemente upphör. Härigenom skulle Signalregementet och arméns signalskola kunna flyttas till Uppsala och övertaga de av regementet därstädes nu disponerade anläggningarna samt Svea ingenjörkår kunna övertaga de nuvarande för Signalregementet avsedda anläggningarna i Solna.

Det föreliggande förslaget är resultatet av omfattande utredningar, därvid olika möjligheter undersökts att lösa här avsedda organisationsfrågor. Genom de förordade anordningarna skulle enligt utskottets mening överhängande lokalbehov tills vidare kunna tillgodoses på ett rationellt och ekonomiskt sätt. En väsentlig fördel härvidlag är, att signal- och ingenjörtruppernas förläggningsutrymmen skulle kunna ordnas utan nybyggnader. De till ca 7,7 miljoner kronor beräknade kostnaderna för omorganisationen skulle till en del kunna kompenseras genom eventuell försäljning av värdefull kronomark i Uppsala. Stadens behov av mark för sin utvidgning skulle härigenom kunna tillgodoses, om också icke i den omfattning som synes vara erforderlig på längre sikt. Kravet på nyinvesteringar och byggnadskvot kan vidare avsevärt begränsas. Även utbildningsmässiga fördelar skulle stå att vinna.

Det har motionsvis framhållits, att det föreliggande organisationsförslaget lämpligen bör behandlas först i samband med statsmakternas ställningstagande till frågan om den allmänna försvarsavvägningen enligt den av överbefälhavaren verkställda utredningen. Utskottet kan icke finna förslaget, som avser att åstadkomma rationalisering och besparing i krigsmaktens fredsorganisation, vara av sådan natur, att det kan anses föregripa ett kommande principbeslut beträffande försvarets fortsatta utformning. Utskottet vill i samband härmed erinra om att överbefälhavaren tillstyrkt förslaget i fråga. Utskottet kan icke biträda de i ämnet väckta motionerna.

Utskottet, som genom besök i Uppsala och även i övrigt inhämtat närmare upplysningar i ämnet, anser, att Kungl. Maj:ts förslag är förenat med sådana fördelar, att utskottet är berett tillstyrka detsamma. Utskottet förutsätter dock, att vid projektering för ytterligare eventuella lokalbehov för försvarets räkning i området mellan Akademiska sjukhuset och Uller-

åkers sjukhus i Uppsala hänsyn, så långt möjligt är, tages till att såväl universitetets som Akademiska sjukhusets framtida markbehov tryggas.

Med hänsyn till att vissa svårigheter torde uppkomma för den av omorganisationen berörda personalen anser utskottet i likhet med departementschefen, att man härvidlag bör visa största möjliga hänsyn och i fråga om nödvändiga förflyttningar i görligaste mån söka tillmötesgå den enskildes önskemål.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 426 och II: 539, godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit beträffande omorganisation av Upplands regemente m. fl. förband.

3:o) **Tygstatens reservorganisation.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 19—24) att godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit beträffande utbyggnad av tygstatens reserv.

Med skrivelse den 21 januari 1954 har chefen för armén överlämnat en inom arméledningen verkställd utredning rörande behovet av tygstatsbyggnad i krigsorganisationen. På grundval av nämnda utredning föreslår arméchefen, att tygstatens nuvarande reservorganisation utbygges med förtidsavgången, reservanställd och övergångsanställd personal.

Arméchefens utredning

Behovet av reservpersonal m. m.

I den av arméchefen åberopade utredningen framhålles, att den fortskridande motoriseringen och den avsevärda utökningen av teknisk materiel vid armén ställer ökade krav på tillgången på bland annat kvalificerad mekanikerpersonal (arbetsledare, chefsmekaniker) särskilt för motor-, signal-, vapen- och radarmateriel. För att lösa kvalificerade reparationsuppgifter beträffande dessa materielslag användes i första hand aktiv tygstatsbyggnad. Av kostnads- och rekryteringsskäl kan emellertid den aktiva tygstatsbyggnadens icke utbyggas i sådan omfattning, att krigsorganisationens behov av tygstatsbyggnad därigenom helt tillgodoses. Även f. d. aktiv tygstatsbyggnad utnyttjas i viss utsträckning för de befattningar, varom här är fråga. Denna personal — såväl pensionsavgången personal som ock sådan personal, som före pensionsålderns inträde tagit avsked från aktiv tjänst och följaktligen icke inträtt i reserv — anses emellertid icke vara användbar för krigsplacering annat än i begränsad utsträckning och under kortare tid efter avskedet. Med hänsyn till att här ifrågavarande materiel i regel icke har någon motsvarighet på det civila området anses ej heller värnpliktiga i övrigt kunna utom i undantagsfall utnyttjas annat än såsom bilmekaniker.

Då krigsorganisationens behov av kvalificerade mekaniker icke kan täckas genom ianspråktagande av nu angivna kategorier personal, anses det nödvändigt att bristen fyllas genom att tygstaterns reserv utbygges dels med förtidsavgången f. d. aktiv personal och dels med reservanställd personal.

Vid beräkningen av behovet av reservpersonal utgår utredningen från nu gällande pensionsåldrar för aktiv personal och från att tygstaterns aktiva del utbygges i enlighet med arméchefens därom framlagda plan. Under angivna förutsättningar beräknas tygstaterns reserv böra omfatta — förutom pensionsavgången personal — 68 förtidsavgångna och 86 reservanställda tekniker. Denna personal antages komma att i medeltal fördela sig på 10 tygverkmästare (förtidsavgångna), 20 tyghantverkare (i huvudsak förtidsavgångna) och 124 armétekniker (i huvudsak reservanställda). Utredningen räknar med att ifrågakvarande reservpersonal skall behöva utnyttjas endast för tillgodoseende av behovet av vapen-, markpjäs-, stridsvagns-, bil-(maskin-) och luftvärnsinstrumentmekaniker. Behovet av luftvärnspjäsmekaniker, instrumentmekaniker (optiker), signalmekaniker och radarmekaniker beräknas däremot bli i huvudsak tillgodosett med anlitande av pensionsavgången personal och förtidsavgången, icke reserven tillhörande personal.

Rekrytering och utbildning m. m.

Den förtidsavgångna reservpersonalen inom tygstatern kommer att omfatta tygverkmästare, tyghantverkare och armétekniker. Anställning avses skola ske efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till krigsbehov och lämplighet. Förtidsavgångna tygverkmästare och tyghantverkare erhåller i regel anställning som ingenjörer m. m. vid militära förvaltningar och blir då icke disponibla för krigsplacering vid fältreparationsförband och krigsverkstäder. De bör emellertid enligt förslaget beredas tillfälle att inträda i reserven i den mån de blir disponibla för krigsplacering i därför avsedda befattningar. Antalet torde bli begränsat. Vidare bör enligt förslaget armétekniker, som avgår från aktiv stat, beredas tillfälle att inträda i reserven under förutsättning att de dels tillhör sådan mekanikerkategori, för vilken behov av reservpersonal föreligger, dels ock är lämpliga som arbetsledare. Sådan armétekniker, som vid avskedet genomgått föreskriven utbildning för befordran till tyghantverkare, föreslås skola efter lämplighetsprövning vinna anställning såsom tyghantverkare. Förordnande som tyghantverkare skall dock få ske först sedan armétekniker på aktiv stat med samma anställningstid vunnit befordran. Intill dess så skett anställs vederbörande såsom armétekniker i reserven. — Vad angår frågan huruvida furir vid tygstatern vid avgång bör erhålla anställning i reserven anföres i utredningen, att avgörande härför synes vara kravet att vederbörande skall kunna användas som kvalificerad arbetsledare (chefsmekaniker) i fält. Furirer, som har en sammanlagd tjänstetid av minst sex år

och som vid förtidsavsked på grund av eventuellt försämrade befodringsförhållanden icke vunnit befordran till armétekniker på aktiv stat, anses ha erforderliga kvalifikationer och bör därför i första hand ifrågakomma för anställning i reserven. Det synes emellertid motiverat att i andra hand låta särskilt dugliga furirer med sammanlagt minst fyra års tjänstetid vinna anställning i reserven. Härvid anses dock lämpligheten böra prövas enligt personalkårchefens närmare bestämmande. Förtidsavgångna furirer föreslås bli övergångsanställda vid avskedet och befordrade till armétekniker först sedan de furirer på aktiv stat, som tillhör samma kurs, vunnit befordran.

Av reservanställd personal vid tygstaten bör fordras att personalen har de kunskaper och färdigheter, som är nödvändiga för krigsplacement i avsedda befattningar. Den erforderliga utbildningen anses, främst av kostnadsskäl, böra göras så kort som möjligt. Med hänsyn härtill kräves av den, som avser att genomgå denna utbildning, dels fullgjord första tjänstgöring vid armén, varigenom den rent militära utbildningen för reservanställning kan inskränkas, dels ock genomgången civil yrkesutbildning lämplig för respektive mekanikerkategori. Meriterande praktisk tjänstgöring kan dock ersätta dylik yrkesutbildning. Med utgångspunkt i nämnda fordringar och efter jämförelse med nuvarande beställningsmannautbildning beräknas den särskilda utbildningen för reservanställning till tolv månader, uppdelad med åtta och en halv månader på materielkunskap och reparationstjänst, en och en halv månad på underhållstjänst och befälsutbildning samt två månader på praktik vid truppförband och verkstäder. I förslaget förordas att eleverna under utbildningstiden anställas såsom extra tjänstemän i 12 lönegraden. Efter godkänd utbildning och under förutsättning att en levnadsålder av högst 28 år uppnåtts anställs elev som armétekniker i reserven.

Utbildning av arméteknikeraspiranter avses skola äga rum under sex på varandra följande år. Därigenom beräknas behovet av reservanställd personal bli fyllt. Till frågan om hur den kontinuerliga tillförseln av reservanställd personal därefter skall äga rum har ställning icke tagits i utredningen. Detta spörsmål sammanhänger både med frågan om hur pensionsåldern för den aktiva tygstatspersonalen i framtiden bestämmes och med frågan huruvida beräkningen av tillgången på förtidsavgången tygstatspersonal visar sig hållbar.

Tjänstgöringsskyldighet m. m.

Beträffande tjänstgöringsskyldighet och löneförmåner i reserven och avgång ur reserven förutsattes att de bestämmelser, som enligt 1943 års reservbefälskungörelse för armén gäller för civilmilitär personal, skall ges motsvarande tillämpning beträffande nu ifrågavarande reservpersonal. I fråga om pension förutsattes att tygverkmästare och tyghantverkare erhåller

pension i överensstämmelse med underofficer. För armétekniker föreslås samma pensionsbelopp, som nu gäller för reservanställd flygtekniker.

Befordran inom tygstatens reserv bör enligt förslaget tills vidare i princip icke äga rum i annan ordning än som framgår av det föregående. Frågan om de reservanställdas befordran till tyghantverkare anses icke bli aktuell förrän om cirka 10—12 år och särskilda befordringskurser skulle därför i avvaktan på erfarenheterna av den nya reservorganisationen tills vidare icke anordnas. Det förutsättes dock att i undantagsfall armétekniker med särskild lämplighet skall kunna befordras till tyghantverkare efter arméchefens bestämmande för varje särskilt fall.

Kostnadsberäkningar

I utredningen uppskattas kostnaderna för utbildning av ifrågavarande 86 arméteknikeraspiranter till 908 000 kronor. Som nyss anfördes beräknas utbildningen äga rum successivt under sex år. De beräknade årskostnaderna i samband med utbildningen varierar mellan 85 000 kronor och 193 500 kronor. Kostnaderna för aspirantlöner under de första utbildningsåren föreslås skola bestridas genom ianspråktagande av löne-medel för vakanta armétekniker- och furirsbeställningar, i den mån tillgången på dylika beställningar så medger.

De årliga kostnaderna för löner och pensioner m. m. åt tygstatens reservpersonal beräknas till cirka 253 000 kronor vid fullt utbyggd organisation.

Departementschefen

Den fortskridande motoriseringen inom armén och den allt mer ökade användningen av teknisk materiel medför, såsom arméchefen framhållit, ett ökat behov av teknisk personal för kvalificerade mekanikeruppgifter. En väsentlig utbyggnad av tygstatens aktiva personal har också till följd av riksdagsbeslut ägt rum sedan budgetåret 1947/48. Såsom framgår av propositionen 1954: 110 (s. 65—67) har arméchefen lagt fram en plan för ytterligare utbyggnad av tygstatens aktiva kader.

Den aktiva personalen, som är avpassad för att tillgodose behovet av tekniker i fred, kan icke förslå för att täcka behovet av kvalificerad mekanikerpersonal i krigsorganisationen. Den av arméchefen framlagda utredningen synes ge belägg för att detta behov under nuvarande förhållanden ej heller kan tillgodoses med anlåtande av f. d. aktiv tygstatspersonal och värnpliktiga mekaniker. Det torde därför vara ofrånkomligt att, såsom arméchefen föreslagit, tygstatens reserv utbygges med förtidsavgången f. d. aktiv personal och reservanställd personal.

Det av chefen för armén framlagda förslaget i ämnet synes departementschefen välgrundat och han kan i huvudsak tillstyrka detsamma. Departementschefen föreslår således att tygstatens reserv, med början under budgetåret 1955/56, utbygges med högst 154 man, av vilka högst 86 bör

vara reservanställda och återstoden förtidsavgångna tekniker. Denna personal beräknas på lång sikt komma att fördela sig på i medeltal 10 tygverkmästare, 20 tyghantverkare och 124 armétekniker. — Mot arméchefens förslag i fråga om villkoren för att antagas och befordras i reserven har departementschefen icke något att erinra. I vad angår tjänstgöringsskyldighet och löneförmåner i reserven samt avgång ur reserven bör bestämmelserna om civilmilitär personal i 1943 års reservbefälskungörelse för armén i tillämpliga delar ges motsvarande tillämpning.

Reservpensionen till tygverkmästare och tyghantverkare bör utgå med samma belopp som utgår till underofficer enligt reservbefälskungörelsen för armén. För armétekniker bör enligt departementschefens mening reservpensionen bestämmas till samma belopp, som gäller för flygtekniker i reserven.

Departementschefen har icke något att erinra mot att den personal, som avses skola reservanställas såsom armétekniker, genomgår särskild utbildning under omkring 12 månader. Då det synes angeläget att bristen på kvalificerad personal i krigsorganisationen fylls utan allt för stor tidsutdräkt tillstyrker departementschefen att den för ifrågavarande 86 armétekniker erforderliga särskilda utbildningen meddelas inom loppet av omkring sex år. Av samma skäl anser departementschefen det nödvändigt att arméteknikeraspiranterna under denna utbildning erbjudes ekonomiska villkor, som garanterar tillräcklig rekrytering. Departementschefen föreslår därför att aspiranterna under ifrågavarande utbildningsperiod anställas såsom civilmilitära beställningshavare med placering i lönegrad Cg 12. Lönekostnaderna bör kompenseras genom att vakanta beställningar vid tygstaten tages i anspråk i erforderlig omfattning.

Till frågan om kontinuerlig tillförsel av reservanställd personal för tid efter det att den nu avsedda utbildningen genomförts torde ställning få tagas sedan erfarenhet vunnits om utfallet av rekryteringen till den nya reservorganisationen.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i reservbefälskungörelsen för armén, som föranledes av vad departementschefen i det föregående föreslagit, ävensom att meddela de bestämmelser i övrigt, som kan erfordras för genomförande av förslagen.

Utskottet

Utskottet vill erinra om att reserv för tygstaten inrättades genom 1943 års reservbefälskungörelse för armén. Reservan omfattar endast personal, som med pension avgått från aktiv stat. Den fortskridande motoriseringen och den avsevärda utökningen av teknisk materiel vid armén ställa ökade krav på tillgången av härför avsedd personal.

Den av chefen för armén verkställda utredningen ger vid handen, att krigsorganisationens behov av kvalificerade mekaniker icke längre kan

tillgodoses genom ianspråktagande av aktiv och f. d. aktiv tygstatspersonal samt värnpliktiga mekaniker. Det synes därför nödvändigt, att åtgärder vidtagas för att fylla denna brist. Utskottet har icke något att erinra mot att detta sker genom att tygstatens reserv utbygges med förtidsavgången f. d. aktiv personal och med reservanställd personal liksom ej heller mot att reserven får omfatta högst 154 man, av vilka högst 86 böra vara reservanställda och återstoden förtidsavgångna tekniker.

Departementschefens förslag om antagning, befordran, avgång och pensionsförmåner finner utskottet sig böra tillstyrka.

Enligt förslaget skall personal, som avses skola reservanställas såsom armétekniker, genomgå särskild utbildning under omkring 12 månader inom loppet av omkring 6 år. Då motivet härför är att utan alltför stor tidsutdräkt fylla bristen på kvalificerad personal i krigsorganisationen, vill utskottet tillstyrka jämväl detta förslag. Ur rekryteringssynpunkt synes det utskottet välbetänkt, att de blivande arméteknikerna under utbildningstiden anställas som extra tjänstemän. Erinras må, att en liknande anordning tillämpas beträffande flygteknikeraspiranter. Utskottet har icke något att invända mot att aspiranterna under denna tid anställas såsom civilmilitära beställningshavare i lönegrad Cg 12.

Nu ifrågavarande förslag föranleder ändringar i reservbefälskungörelsen för armén. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga desamma.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit beträffande utbyggnad av tygstatens reserv.

4:o **Marinens tekniska personal.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 24—43) att godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit beträffande utbyggnad av mariningenjörkåren m. m.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Åman* och *Bergh* (I: 425) och den andra inom andra kammaren av herr *Nyberg m. fl.* (II: 541), hemställts, att riksdagen i avvaktan på resultatet av pågående befälsutredningar m. m. måtte besluta låta anstå med handläggningen av vad som i propositionen nr 110 anföres beträffande marinens tekniska personal.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 541.

Genom beslut den 22 augusti 1952 tillkallades direktören vid AB Göta-verken i Göteborg R. A. Lindén för att verkställa utredning angående marinens tekniska personal. Utredningen verkställdes under hösten samma år. Den 4 december 1952 överlämnade Lindén betänkande med förslag i ämnet.

Utredningsmannens förslag

Utredningsmannen har funnit att läget inom den tekniska tjänsten karakteriseras av teknikens kraftiga utveckling och bristen på lämpligt utbildad teknisk personal. Denna personalbrist har förorsakat fördyringar och förseningar i materielanskaffningen. Personalbristen har vidare tvingat marinens myndigheter att i allt större utsträckning anlita den privata industriens personalresurser. Härigenom har ytterligare kostnader uppkommit. Materielens underhåll har under senare år måst eftersättas. Detta är särskilt betänkligt med hänsyn till att den moderna, mera komplicerade materielen fordrar mer underhåll än den äldre materielen. Bristen på lämpliga tekniker för tjänstgöring ombord på flottans fartyg har medfört att materielunderhållet i större utsträckning än tidigare utföres vid örlogsvarv. Detta har haft till följd att underhållskostnaderna stigit och stridsberedskapen sjunkit. Det har i det rådande läget varit svårt att sätta rätt man på rätt plats. Mariningenjörer har ej sällan placerats i befattningar för vilka de saknat tillräckliga erfarenheter och praktiska kunskaper. Täta omplaceringar har orsakat besvärligheter av skilda slag för såväl personalen som tjänsten. Svårigheterna att rätt bedriva den tekniska tjänsten har accentuerats av den stora avgång, som under senare år ägt rum bland marinens tekniska personal. De viktigaste orsakerna härtill anser utredningsmannen vara bristen på tjänster i högre löneställning samt de ringa möjligheterna för lägre personal att avancera till högre befattningar. Utredningsmannen berör betydelsen av att maskin- och hantverksunderbefäl vidareutbildas till mariningenjörer.

För att överbrygga avståndet mellan de högskoleutbildade mera teoretiskt inriktade mariningenjörerna och underofficerarna med deras stora praktiska erfarenhet men otillräckliga teoretiska underbyggnad föreslår utredningsmannen att organisationen utökas med en grupp ingenjörer, som förklarar praktisk erfarenhet med teoretiskt kunnande. Ifrågavarande ingenjörer bör avses för tjänst på fartyg, i marinförvaltningen, vid örlogsvarven m. m. Arbetsuppgifterna motiverar, att de innehar officers ställning. Liksom för officer bör studentexamen eller motsvarande kompetens krävas åtminstone i ämnena historia, geografi, psykologi, samhällslära och modersmål. Studentkompetens bör vidare fordras i ett av engelska och tyska språken. Den teoretiska utbildningen bör främst vara inriktad på marinens materiel och leda till kompetens som är likvärdig med examen vid tekniskt gymnasium. Utbildningen bör bedrivas i marinens regi. En del av utbildningen kan dock förläggas till tekniskt gymnasium. Den praktiska utbildningen, som för denna grupp är av särskild betydelse, bör bedrivas vid särskilda skolor eller skolförband i form av bland annat yrkeskurser av det slag som för närvarande förekommer inom marinen. Den nya ingenjörskategorien bör rekryteras bland den fast anställda personalen samt bland personer som avlagt examen vid tekniskt gymnasium eller student-

examen vid allmänt läroverk. Den sammanlagda utbildningstiden — underbefälsutbildningen inberäknad — för den förra kategorien av elever beräknas till cirka tolv år. Den senare kategorien av elever beräknas kunna utbildas på fem år. De nya mariningenjörerna bör tillhöra den nuvarande mariningenjörskåren men bilda egen befodringsenhet. Mariningenjör tillhörande den nya kategorien (mariningenjör KSS) bör efter viss tids utbildning vid teknisk högskola kunna övergå till den äldre kategorien (mariningenjör TH). Mariningenjör KSS bör normalt kunna uppnå kaptens tjänsteklass. Mariningenjör KSS, som avlagt studentexamen eller motsvarande, bör efter avslutad ingenjörutbildning inplaceras i lönegrad Ce 16 och tilläggas fänriks tjänsteklass (marinunderingenjör). Efter två tjänstår bör befodran ske till mariningenjör av 2. graden i Ca eller Ce 19 och uppflyttning ske till löjtnants tjänsteklass. Mariningenjör av 2. graden bör inplaceras i Ca 23 efter sex tjänstår och befodras till mariningenjör av 1. graden i Ca 27 — med kaptens tjänsteklass — i mån av tillgång på lediga beställningar. Mariningenjör KSS, som rekryterats bland den fast anställda personalen, bör efter ingenjörsexamen tillhöra Cg 19 under två år och där efter erhålla extra ordinarie eller ordinarie beställning i samma lönegrad. Befodran bör därefter ske enligt samma grunder som föreslagits beträffande övriga mariningenjörer KSS.

Den nuvarande underofficerskåren föreslås skola ersättas med en ny personalgrupp, benämnd mästarkåren, som skall bestå av mästare och flaggmästare. Utbildningen av ifrågavarande nya personal bör uppdelas så, att vederbörande först genomgår en mästarskola och därefter, sedan viss tids tjänst fullgjorts i mästargraden, en flaggmästarskola. Den nya kategorien mariningenjörer bör, i den utsträckning den rekryteras från stampersonalen, i princip rekryteras bland mästarna. Flaggmästargraden är slutgrad inom mästarkåren. Undantagsvis bör flaggmästare kunna uttagas för utbildning till mariningenjör KSS. Mästare och flaggmästare, som önskar avgå ur tjänst, bör beredas möjlighet att erhålla civil kompetens genom utbildning på statens bekostnad.

De nu skisserade vägarna för utbildning av de nya mariningenjörerna bör icke hindra, anser utredningsmannen, att andra vägar hålles öppna. I princip bör varje person utnyttjas på det sätt som bäst tillgodoser såväl marinens behov som hans egna intressen.

De nya personalgruppernas reserver föreslås rekryterade med personer, som avgår från beställning på aktiv stat eller som icke kunnat beredas anställning på aktiv stat eller som från utbildningens början avsett att vinna anställning i reserven. Även värnpliktiga bör efter särskild utbildning kunna beredas reservanställning.

De i det föregående omnämnda förslagen kan icke genomföras omedelbart. Vissa övergångsanordningar erfordras för att tillvarata nu befintlig och under utbildning varande personal. Utredningsmannen föreslår, att för-

valtare, flaggunderofficerare och underofficerare av 2. graden tillhörande marinens tekniska yrkesgrenar efter prövning uttages för utbildning till mariningenjörer KSS. Tiden för denna utbildning bör göras kortare än den normala och variera efter vederbörandes kvalifikationer. Om möjligt bör utbildningen bedrivas på vederbörandes egen förläggningssort. De underofficerare som av olika skäl icke befordrats till mariningenjörer KSS kvarstår såsom underofficerare och för dessa upptages beställningar i sådan omfattning, att nuvarande befordringsmöjligheter bibehålles.

För att fylla vakanserna bland de nuvarande mariningenjörerna och för att få ett visst tillskott till mariningenjörer KSS bör civil ingenjörpersonal inom marinförvaltningen och marinens lokalförvaltningar efter prövning kunna uttagas för vidareutbildning. Likaledes bör värnpliktiga mariningenjörer med examen från teknisk högskola kunna efter lämplig utbildning intagas i mariningenjörkåren. Även officerare med fallenhet för teknisk tjänst hör efter omskolning kunna intagas i kåren, främst för användning inom vapentjänstgrenarna.

Utredningsmannen föreslår, att vissa högre beställningar tillkommer avsedda för mariningenjörer med utbildning vid teknisk högskola. Han föreslår dessutom vissa förändringar av mariningenjörkårens statsammansättning.

Behovet av beställningar för den föreslagna personalorganisationen har beräknats på grundval av det materielläge, som förväntas uppkomma sedan nu löpande materielplaner genomförts, samt den organisation av marinförvaltningen, som marinledningen föreslagit i yttrande över 1946 års militära förvaltningsutrednings betänkande. Utredningsmannen har vidare räknat med att högbåtsmän enligt vissa grunder skall uppflyttas till mästare. Antalet beställningar, som erfordras år 1958, uppskattas med angivna utgångspunkter till 300 för mariningenjörer KSS, 275 för flaggmästare, 375 för mästare, 235 för högbåtsmän och 375 för furirer.

Merkostnaderna för den föreslagna organisationen i vad den avser mariningenjörer KSS, underofficerare och underbefäl i förhållande till nuvarande organisation beträffande underofficerare och underbefäl har beräknats till cirka 212 000 kronor per år. Härvid har hänsyn icke tagits till inbesparade avskedspremier m. m. För mariningenjörer med högre teknisk utbildning har någon motsvarande kostnad icke kunnat beräknas.

Marinchefens förslag

I det följande lämnas en sammanfattande redogörelse för marinchefens ståndpunkt i förevarande fråga.

Marinchefen bestyrker det stora behovet av den nya kategori ingenjörer, som enligt utredningsmannens förslag bör tillkomma. Åtgärder bör snarast vidtagas för att ingenjörteknisk personal med föreslagna kvalifikationer och arbetsuppgifter tillföres marinen. Ifrågavarande personal

bör tillhöra mariningenjörkåren men bilda en från nuvarande mariningenjörer skild befordringsenhet. De nya ingenjörerna bör benämnas mariningenjörer, linje B, och de nuvarande mariningenjörerna anses i konsekvens härmed böra benämnas mariningenjörer, linje A. Marinchefen avstyrker förslaget att ersätta de nuvarande underofficerarna med mästare och flaggmästare. Marinchefen räknar med att befälspersonalen inom marinens tekniska tjänst liksom för närvarande skall hänföras till tre kategorier, nämligen mariningenjörer, underofficerare och underbefäl. De nya mariningenjörerna bör rekryteras bland den fast anställda personalen inom marinen samt, när särskilda skäl därtill föreligger, bland personer, som avlagt examen vid tekniskt läroverk eller sjöbefälsskola. Vidareutbildningen bör bedrivas inom marinen och förläggas till sjökrigsskolan. Utbildningen bör ske i huvudsak enligt de riktlinjer som utredningsmannen angivit. Avlagd examen vid sjökrigsskolans linje för mariningenjörer bör berättiga till anställning vid mariningenjörkåren som marinunderingenjör i lönegrad Ce 16 med fänriks tjänsteklass. Efter två år i denna anställningsform bör befordran ske till mariningenjör av 2. graden i lönegrad Ca 19/23 eller, om ordinarie beställning icke finnes disponibel, lönegrad Ce 19/23. Mariningenjör av 2. graden tillägges löjtnants tjänsteklass. Uppflyttning från 19 till 23 lönegraden bör ske enligt de grunder som för närvarande gäller för löjtnant. Slutgraden för här ifrågasvarande mariningenjörer bör vara mariningenjör av 1. graden i lönegrad Ca 27 med kaptens tjänsteklass. Mariningenjör, linje B, bör ha möjlighet att under sin tjänst inom marinen komplettera till kompetens motsvarande civilingenjörsexamen och övergå till mariningenjör, linje A. Efter förhandlingar med berörda personalorganisationer föreslår marinchefen, att mariningenjör, linje B, pensioneras vid 55 års ålder. Marinchefen har beräknat behovet av mariningenjörer, linje B, med utgångspunkt i krigsorganisationen i fråga om flottan och fredsorganisationen beträffande kustartilleriet. Enligt marinchefens förslag bör befattningar för fartygsingenjörer på jagare och ubåtar, tjänstegrenschefer för de skeppstekniska tjänstegrenarna på kryssare och jagare, maskinvaktschefer på kryssare av typ Tre Kronor samt vissa befattningar inom vapentjänstgrenarna ombord och i land besättas med mariningenjörer, linje B. De av marinchefen föreslagna befattningarna för mariningenjörer, linje B, ersätter i huvudsak nu befintliga befattningar för mariningenjörer och underofficerare. För att bereda mariningenjörer, linje A, tillfälle att inhämta erforderliga praktiska kunskaper bör de kunna placeras i befattningar avsedda för mariningenjörer, linje B. De mariningenjörer, linje B, som i fredstid icke erfordras för tjänst ombord på flottans fartyg avses placeras i marinförvaltningen och vid övriga organ i land. Under krigsförhållanden skall ifrågasvarande landbefattningar uppehållas av värnpliktiga ingenjörer och mariningenjörer i reserven. Härigenom anses behovet

av civila tekniker kunna begränsas. Marinchefen föreslår att 179 beställningar för mariningenjörer, linje B, tillkommer samt att 188 beställningar och tjänster för mariningenjörer, underofficerare och civila tekniker utgår. Vad marinchefen i övrigt anfört rörande behovet av mariningenjörer, linje B, är i huvudsak av sådan natur att en redogörelse härför icke kan lämnas i förevarande sammanhang. Handlingarna i ärendet kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Av bilagorna 1—4 framgår nuvarande organisation och den av marinchefen föreslagna organisationen i fråga om ledningen av den tekniska tjänsten ombord på vissa av flottans fartyg.

Enligt marinchefens förslag skall den nya kadern av mariningenjörer övergångsvis rekryteras bland nuvarande underofficerare. Underofficerare med en levnadsålder, som ligger mellan 40 och 53 år, bör kunna överföras utan ytterligare utbildning men efter prövning, som avser att kontrollera att deras färdigheter är tillfyllest för anställning i mariningenjörkåren. Underofficerare i åldersläget 35—40 år bör efter inträdesprov genomgå en orienterande utbildning som avslutas med examen. Den som godkänts i nämnda examen skall kunna anställas som mariningenjör, linje B. Underofficer, som är yngre än 35 år, bör genomgå grundlig utbildning med examen innan han kan komma i fråga för anställning såsom mariningenjör.

Genom de minskningar av antalet beställningar för underofficerare tillhörande maskin- och hantverksavdelningarna vid flottan, som följer av den nya organisationen, kommer befodringsmöjligheterna för underofficerarna tillhörande nämnda yrkesavdelningar att förändras. Således kommer möjligheterna för maskinunderofficerare att nå förvaltarbeställning att minska med i runt tal 50 procent. Å andra sidan kommer möjligheterna för vissa hantverksunderofficerare att befordras till förvaltare att öka med i runt tal 15 procent. Det framhålles att maskinunderofficerarnas befodringsmöjligheter trots den beräknade försämringen kommer att vara bättre än vad för närvarande gäller för underofficerarna tillhörande däcksavdelningen.

Förmåner till fast anställd personal vid utbildning till mariningenjör

Under de senaste tio åren har ett mindre antal underbefäl och underofficerare påbörjat vidareutbildning till mariningenjör. Utbildningen har omfattat studier vid försvarets läroverk, där studentexamen avlagts, samt vid tekniska högskolan i Stockholm i och för avläggande av civilingenjörs-examen. Eleverna har antagits till aspiranter och kadetter enligt de bestämmelser som gäller för övriga blivande mariningenjörer. Under sommaruppehållen vid nämnda utbildningsanstalter har eleverna genomgått särskild utbildning inom marinen. Sistnämnda utbildning har till större delen varit gemensam för samtliga mariningenjörskadetter. Tidigare har de underbefäl och underofficerare, vilka påbörjat här avsedd utbildning

till mariningenjör, medgivits att uppbära oavkortad lön i innehavande beställning under hela utbildningstiden. De har därigenom kommit i åtnjutande av samma förmån i berörda avseende som enligt Kungl. Maj:ts brev den 29 juni 1945 utgår till underofficer eller underbefäl som genomgår officers- eller reservofficersutbildning. Frågan om löneförmåner m. m. till fast anställd personal, som genomgår utbildning till mariningenjör, har närmare prövats av försvarets skolutredning, som den 25 augusti 1951 avgivit förslag i ämnet. I avvaktan på resultatet av den omprövning av frågan som aktualiserats genom skolutredningens förslag har fast anställd, som antagits för utbildning till mariningenjör, medgivits att uppbära oavkortad lön i innehavande beställning under första årskursen vid teknisk högskola. Skolutredningens förslag jämte däröver avgivna yttranden redovisas å s. 36 och 37 i statsrådsprotokollet.

Sedermera har inom försvarsdepartementet upprättats en promemoria rörande ifrågavarande spörsmål. Däri har framlagts förslag av följande innebörd. Underofficer eller underbefäl, som antages för här avsedd mariningenjörsutbildning, bör medgivnas att uppbära oavkortad lön i innehavande beställning under första studieåret vid teknisk högskola. Under den återstående studietiden bör vederbörande erhålla tjänstledighet med C-avdrag å lönen, dock endast under tidsperioder, då undervisningen vid den tekniska högskolan pågår (läsåret). För att kompensera inkomstbortfallet bör vederbörande från och med det andra studieåret kunna erhålla lån för att bestrida levnadsomkostnader m. m. Lånen, som bör vara räntefria, bör utgå efter behovsprövning och bestämmas till ett högsta belopp av 6 000 kronor för underofficer och 5 000 kronor för underbefäl. Lånen bör, på sätt statens lönenämnd föreslagit, återbetalas genom tjänstgöring som mariningenjör under viss tid efter det att utbildningen avslutats. För varje lån bör fastställas en amorteringsplan, av vilken bör framgå hur stort belopp som skall avskrivas för varje fullgjort tjänstår eller del därav. Vederbörande bör äga rätt att, om han före amorteringstidens utgång vill lämna anställningen, återbetala resterande skuldbelopp. Med hänsyn till att lånen skall återbetalas genom tjänstgöring anses det lämpligast att de finansieras av medel som disponeras av försvarets myndigheter. Härvid anses det ligga närmast till hands att lånen utgår från värnpliktslånefonden. Nu gällande bestämmelser angående lån från värnpliktslånefonden (SFS 1945:494) torde emellertid icke kunna tillämpas i förevarande sammanhang. Låneverksamheten har bedömts bli av relativt ringa omfattning. Om värnpliktslånefonden kommer till användning bör lånen beviljas och administreras av försvarets socialbyrå i samråd med försvarets civilförvaltning. — Terminsavgifterna vid de tekniska högskolorna är i enlighet med beslut av 1953 och 1954 års riksdagar föremål för en successiv avveckling. För närvarande erlägges terminsavgifter endast av studerande i de båda lägre årskurserna. I statsverkspropositionen för innevarande år (bil. 10, s. 312) för-

ordas att terminsavgifterna från och med nästa budgetår avskaffas för ordinarie studerande i andra årskursen. Under förhandenvarande omständigheter anses icke några särskilda anordningar beträffande de militära elevernas terminsavgifter böra vidtagas. — Särskild ersättning för utgifter för anskaffande av studie- och arbetsmateriel anses icke böra utgå.

Över departementspromemorian har yttranden avgivits av försvarets civilförvaltning, försvarets socialbyrå, statskontoret, riksräkenskapsverket och försvarsväsendets underbefälsförbund. Remissmyndigheterna har i princip tillstyrkt förslaget. Riksräkenskapsverket har yttrat sig allenast beträffande frågan om de föreslagna studielånens finansiering. Redogörelse för yttrandena lämnas å s. 38 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen

Enligt nuvarande organisation utgöres marinens tekniska personal av högskoleutbildade mariningenjörer, av underofficerare, underbefäl och meniga tillhörande maskin- och hantverksavdelningarna, av officerare med teknisk utbildning samt av civila tekniker av skilda slag. Erfarenheterna från det senaste världskriget har visat att vissa olägenheter vidlåder ifrågavarande personalorganisation. Betydande vakanser har under en följd av år förefunnits inom marinens tekniska personalkårer. Bristerna inom förevarande tjänsteområde föranledde dåvarande departementschefen att föranstalta om en sakkunnigutredning rörande maskinbefälsorganisationen inom marinen. På grundval av de förslag som ifrågavarande sakkunniga — marinens underofficerssakkunniga — avgav genomfördes 1951 betydande förbättringar i befordrings- och lönehänseende för flottans tekniska underofficerare. Sedermera har även kustartilleriets motsvarande underofficerare och mariningenjörkårens personal erhållit bättre anställningsvillkor. Nämda åtgärder synes emellertid icke vara tillräckliga för att häva bristen på maskinbefäl. Marinledningen har anmält, att personalbristen och det förhållandet att vissa maskinbefälsgrupper icke äger de kvalifikationer som numera erfordras med hänsyn till den tekniska utvecklingen har till följd att organisationen icke fungerar tillfredsställande. Sedan dåvarande marinchefen under hand till departementschefen framfört vissa nya synpunkter på förevarande fråga föreslog departementschefen att en förnyad utredning av hela spørsmålet borde verkställas. Ifrågavarande utredning, som verkställdes av särskilt tillkallad utredningsman och sedermera kompletterats av marinchefen, är numera slutförd och remissbehandlad i vanlig ordning.

Utredningsmannens förslag innebär i huvudsak följande. Mariningenjörkåren bör utökas med ingenjörer, som har avlagt examen vid tekniskt läroverk eller genomgått motsvarande utbildning samt därutöver besitter de för ledningen av den tekniska tjänsten inom marinen särskilda kunskaperna. Den nya kategorien mariningenjörer bör rekryteras bland stam-

personalen samt bland värnpliktiga med nyssnämnd examen eller motsvarande kunskaper. Utbildningstiden beräknas till tolv år för stampersonalen — underbefälsutbildningen inräknad — och fem år för ifrågasvarande värnpliktiga. Underofficerarna tillhörande maskin- och hantverksavdelningarna bör ersättas med en mästarkår. De nya mariningenjörerna bör avses för befattningar, som enligt nu gällande grunder bestrides av mariningenjörer eller tekniska underofficerare. Ifrågasvarande kategorier kan härigenom minskas.

Med hänsyn till pågående utredningar rörande befälsordningen är departementschefen icke beredd att nu tillstyrka åtgärder, som ändrar befälsstrukturen. Departementschefen räknar därför med att nuvarande personalkårer tills vidare skall bestå och kan således icke biträda förslaget att ersätta vissa underofficerare med en mästarkår. Förslaget rörande utbyggnaden av mariningenjörkåren påverkar icke befälsordningen. Det framlagda utredningsmaterialet visar, att vissa förbättringar i fråga om den tekniska tjänsten inom marinen bör kunna uppnås om förslaget beträffande mariningenjörkåren genomföres. Departementschefen tillstyrker därför att mariningenjörkåren utbygges i princip enligt det avgivna förslaget. Departementschefen har emellertid i vissa speciella frågor en annan uppfattning än utredningsmannen och anför därom följande.

Departementschefen kan icke biträda de framlagda förslagen rörande benämning av de nya ingenjörerna. Enligt departementschefens mening bör sådan ingenjör oberoende av löneställning benämnas mariningenjör. De nya mariningenjörerna bör i första hand avses för befattningar inom ledningen av den tekniska tjänsten ombord på flottans fartyg. Departementschefen räknar med att nyexaminerad mariningenjör av här avsett slag anställs i 16 lönegraden och tillägges fänriks tjänsteklass. Den som efter två års anställning i nämnda lönegrad förklaras lämplig för fortsatt anställning som mariningenjör uppflyttas till 19 lönegraden och tillägges löjtnants tjänsteklass. Efter sex tjänstår i 19 lönegraden uppflyttas vederbörande till 23 lönegraden. Härigenom nås överensstämmelse med nu gällande ordning beträffande löjtnanter. Departementschefen räknar slutligen med att beställningar för här avsedda mariningenjörer inrättas i 25 och 27 lönegraderna. Befordran till sistnämnda lönegrader bör ske i mån av tillgång på beställning. Vid uppflyttning till 27 lönegraden tillägges mariningenjören kaptens tjänsteklass.

Vid bedömandet av de nya mariningenjörernas löneförhållanden har departementschefen utgått från att ledningen av den tekniska tjänsten på vissa av flottans fartyg i princip utformas enligt följande. På kryssare av typ Tre Kronor bör maskin-, elektro- och skyddstjänsterna lyda under en fartygsingenjör, som är marindirektör av 2. graden. Närmast ansvariga för nämnda tjänsteområden bör vara tre mariningenjörer, nämligen maskin-, elektro- och skyddsingenjörerna, samtliga tillhörande 27 lönegraden.

Maskiningenjören bör till sitt förfogande ha två mariningenjörer i högst 23 lönegraden såsom vaktbefälhavare i maskinrum. Elektro- och skyddsingenjörerna bör närmast biträdas av mariningenjörer i högst 23 lönegraden. För teletjänsten räknar departementschefen med en mariningenjör i 27 lönegraden samt en biträdande mariningenjör i högst 23 lönegraden. Artilleriofficeren på ifrågavarande kryssare bör biträdas av en eldledningsingenjör och en artilleriingenjör, båda mariningenjörer i 25 lönegraden. På jagare av typ Halland bör fartygsingenjören vara högskoleutbildad mariningenjör av 1. graden. Under honom bör lyda en maskiningenjör, en elektroingenjör och en skyddsingenjör, vilka bör vara mariningenjörer i 25 lönegraden. För artilleritjänsten på ifrågavarande jagare räknar departementschefen med, förutom artilleriofficeren, en artilleriingenjör och en eldledningsingenjör, båda mariningenjörer i högst 23 lönegraden. Till förbindelseofficerens förfogande bör ställas en teleingenjör som är mariningenjör i högst 23 lönegraden. För den tekniska tjänsten på jagare av typ Öland räknar departementschefen med enbart mariningenjörer av den nya typen. På ett sådant fartyg bör således finnas en mariningenjör i 27 lönegraden som fartygsingenjör samt en maskiningenjör, en elektroingenjör och en skyddsingenjör, samtliga mariningenjörer i högst 23 lönegraden. Vad slutligen beträffar jagare av typ Visby räknar departementschefen med två ingenjörer av den nya typen, nämligen en mariningenjör i 25 lönegraden (fartygsingenjör) och en mariningenjör i högst 23 lönegraden (elektroingenjör). — Departementschefen vill betona, att den nu gjorda värderingen av befattningar allenast utgör en beräkningsgrund. Av olika skäl kan i det föregående upptagen befattning komma att bestridas av mariningenjör i annan löneställning än här angivits.

Marinchefen har med anledning av de svårigheter som råder att placera äldre befattningshavare närmare prövat frågan om de nya mariningenjörernas pensionsålder. Efter diskussioner med berörda personalorganisationer har marinchefen föreslagit att ifrågavarande personal pensioneras vid 55 års ålder. Vid sin bedömning av förevarande fråga beaktar departementschefen dels att flertalet av de befattningshavare, som för närvarande bestrider de tjänsteuppgifter som skall tilldelas de nya ingenjörerna pensioneras vid 60 års ålder, dels ock att möjligheter torde föreligga att placera äldre mariningenjörer på befattningar inom marinförvaltningen och vid övriga landorgan. Departementschefen förordar därför att de nya mariningenjörerna i likhet med nuvarande mariningenjörer pensioneras vid 60 års ålder.

I likhet med utredningsmannen och chefen för marinen räknar departementschefen med att den nya ingenjörskadern bygges upp i första hand med utnyttjande av nu befintliga underofficerare. Underofficer tillhörande teknisk avdelning, som efter prövning beräknas kunna inhämta den merutbild-

ning som erfordras för anställning såsom mariningenjör av här avsett slag, bör uttagas för sådan utbildning. Utbildningen bör differentieras med hänsyn till de skillnader i kompetensläge som är en följd av, bland annat, inhämtade kunskaper under praktisk tjänstgöring. Före anställning som mariningenjör skall vederbörande styrka att han äger för befattningen erforderlig kompetens. Departementschefen kan således icke biträda marinchefens förslag om överföring av vissa underofficerare från nuvarande anställning till mariningenjöransställning. För att inhämta erfarenheter till ledning för organisationen m. m. av ifrågavarande vidareutbildning har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 november 1954 medgivit att högst tio underofficerare vid flottan efter frivilligt åtagande får uttagas för försöksvis ytterligare utbildning och meddelat vissa närmare bestämmelser för ifrågavarande verksamhet. Enligt vad departementschefen under hand inhämtat har tio underofficerare numera uttagits och utbildningen har påbörjats. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med ledning av erfarenheterna från nyssnämnda försök närmare utforma för ändamålet erforderlig utbildningsorganisation.

Sedan den nya organisationen genomförts torde rekrytering och utbildning av ifrågavarande mariningenjörer böra ske i huvudsaklig överensstämmelse med marinchefens förslag. Detta innebär, att huvuddelen av ifrågavarande mariningenjörer kommer att rekryteras bland den fast anställda personalen. Om så befinnes nödvändigt och lämpligt bör rekrytering få äga rum bland personer som avlagt examen vid tekniskt läroverk eller sjöbefälsskola. Utbildningen torde böra bedrivas i marinens regi och förläggas till sjökrigsskolan.

Med hänsyn till att den nya ingenjörskadern i första hand skall byggas upp med utnyttjande av nu befintliga beställningshavare torde endast i undantagsfall fråga uppkomma att inrätta beställningar utöver det antal som nu finnes. Principen bör vara den att beställningar för mariningenjörer inrättas i utbyte mot nu befintliga beställningar. Genom att vissa befattningar sammanslås med andra bör den nya organisationen kunna genomföras utan kostnadsökningar. Man bör räkna med att en del av de underofficerare som anställes såsom mariningenjörer innehar ordinarie beställningar i 19, 21 eller 23 lönegraden. Ifrågavarande underofficerare bör inplaceras i den nya mariningenjörskadern enligt särskilda grunder, som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa. Under nästa budgetår uppkommer intet behov av beställningar för mariningenjörer av den nya typen.

Beträffande frågan om förmåner till fast anställd personal under utbildning till mariningenjör bör enligt departementschefen underofficer eller underbefäl, som antages för ifrågavarande utbildning, medgivas rätt att uppbära oavkortad lön i innehavande beställning under första studieåret. Under återstoden av utbildningstiden bör han beviljas tjänstledighet med

C-avdrag å lönen, dock endast för tid då undervisningen pågår. Från och med det andra studieåret bör möjligheter förefinnas att erhålla studielån på sätt i förenämnda promemoria angivits. Med hänsyn till lånens syfte anser departementschefen det rimligt, att underofficer kan erhålla högre lånebelopp än underbefäl. Departementschefen förordar att lånebeloppen för nämnda kategorier bestämmas till högst 6 000 kronor respektive högst 5 000 kronor. Lånen bör utgå efter behovsprövning och avskrivas i enlighet med vad som angivits i promemorian. Särskild ersättning för terminsavgifter och studiemateriel bör icke utgå. Riksräkenskapsverket anser, att medel för här avsedda lån bör anvisas under ett särskilt anslag. Då låneverksamheten kan väntas få ganska ringa omfattning, anser departementschefen att värnpliktslånefonden tills vidare bör tagas i anspråk för ändamålet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande amortering, lånens förvaltning m. m.

Utskottet

Utskottet vill erinra om att genom beslut av 1951 års riksdag genomfördes vissa förbättringar i befodrings- och lönehänseenden för flottans tekniska underofficerare. Även kustartilleriets motsvarande underofficerare och mariningenjörkårens personal ha under senare år erhållit förbättrade anställningsvillkor. Den i ämnet verkställda utredningen ger emellertid vid handen, att dessa åtgärder icke varit tillräckliga för att häva bristen på kvalificerat maskinbefäl.

Departementschefen har på grundval av verkställd utredning, som överarbetats av marinchefen, framlagt förslag i syfte att åstadkomma en förbättring i fråga om den tekniska tjänsten vid marinen. Förslaget innebär, att mariningenjörkåren skall utbyggas med en helt ny mellangrupp av ingenjörspersonal med högre teoretisk-teknisk utbildning än den som i nuläget meddelas underofficerare vid marinen.

Med hänsyn till rådande förhållanden synes det utskottet angeläget, att åtgärder snarast vidtagas för att avhjälpa den förekommande bristen på kvalificerad teknisk personal. Vid sin granskning av ifrågavarande förslag har utskottet funnit detsamma innebära en betydelsefull effektivitetsförstärkning av den tekniska tjänsten. Utskottet vill därför tillstyrka, att förslagen utbyggnad av mariningenjörkåren kommer till stånd.

Det har i föreliggande motioner gjorts gällande, att ett bifall till förslaget skulle föregripa pågående utredning av frågan om ny befälsordning ävensom andra överväganden rörande försvaret. Utskottet vill häremot framhålla, att den av departementschefen föreslagna utbyggnaden icke i princip påverkar det nuvarande befälssystemet. Det är alltså här icke fråga om någon förändring av befälsstrukturen inom de tekniska yrkesgrenarna vid flottan, vars personal liksom hittills skall hänföras till de tre kategori-

erna mariningenjör-, underofficers- och underbefälskategorierna. Utskottet kan alltså icke biträda yrkandet i de förberörda motionerna.

Utskottet vill tillstyrka, att de nya ingenjörerna benämnas mariningenjörer och att de i första hand avses för befattningar inom ledningen av den tekniska tjänsten ombord på flottans fartyg. Vad departementschefen anfört i fråga om de nya mariningenjörernas löneställning finner utskottet sig böra godtaga. Detsamma gäller pensionsåldern.

Utskottet finner skäl tala för att den nya ingenjörkadern i första hand rekryteras ur den nuvarande underofficerskåren och ansluter sig till vad departementschefen härutinnan förordat.

Beträffande rekrytering och utbildning av ifrågavarande mariningenjörer, sedan organisationen genomförts, tillstyrkes förslaget jämväl i denna del. Frågan om förmåner till fast anställd personal under utbildning till mariningenjör synes lämpligen böra lösas i enlighet med departementschefens förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i angivna avseenden.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 425 och II: 541, godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit beträffande utbyggnad av mariningenjörkåren m. m.

5:o) **Flottans underbefälsorganisation.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen besluta (punkt 4, s. 43—48), att flottans personalorganisation med avseende på underbefäl och meniga skall utformas i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit.

Marinchefens förslag

De år 1953 beslutade ändringarna av underbefälsorganisationen och den ökade fredsutbildningstiden för värnpliktiga har föranlett marinchefen att verkställa översyn av flottans freds- och krigsbesättningslistor. Marinchefen har därvid eftersträvat att ersätta stamunderbefäl med värnpliktigt underbefäl. För att åstadkomma ett bättre utnyttjande av avgångna furirer och förtidsavgångna högbåtsmän har marinchefen undersökt möjligheterna att tillföra reservorganisationen ifrågavarande underbefäl. Marinchefen har slutligen prövat frågan att slopa anställning enligt kontrakt och att i samband därmed utbyta den för vissa av flottans korpraler och meniga tillämpade anställningsformen med blandlön mot anställning enligt kontantlöneprincipen.

Sedan den särskilda staten för övertaliga underofficerare vid flottan avvecklats kommer, enligt marinchefens beräkningar, flottans underbefälsorganisation enligt nu gällande principer att bestå av bland annat 820 högbåtsmän och 1 526 furirer. Genom att i större utsträckning än vad för närvarande är fallet täcka underbefälsbehovet med värnpliktigt underbefäl har marinchefen funnit det möjligt att minska sammanlagda antalet högbåtsmän och furirer på aktiv stat till sammanlagt 1 650 beställningar. Av sistnämnda antal bör 1 000 avses för högbåtsmän och 650 för furirer. Härigenom erhålles lämpliga befodringsförhållanden och varje menig kan nå pensionsberättigande beställning. Dessa åtgärder förväntas vidare medföra att underbefälsyrket ej längre kommer att betraktas som ett genomgångsyrke. Det ökade behovet av värnpliktigt underbefäl erfordrar en ökning av flottans årliga värnpliktskontingent med 300 man.

För att tillgodose krigsorganisationens behov av underbefäl föreslår marinchefen att furir på aktiv stat, som avgår ur tjänst efter minst tre års väl vitsordad tjänstetid som furir, skall kunna reservanställas som högbåtsman. Vidare föreslås att högbåtsman som avgår ur tjänst före uppnådd pensionsålder skall tillföras reservorganisationen. Pensionsavgången högbåtsman tillhör reserven visst antal år enligt nu gällande grunder. Marinchefen föreslår att reservanställd och förtidsavgången högbåtsman kvarstår i reserven till och med det kalenderår varunder han fyller 38 år samt att vederbörande fullgör en repetitionsövning om 60 dagar för varje hel femårsperiod. Det har beräknats att reservkadern av högbåtsmän kommer att utökas med 50 man årligen i anledning av marinchefens i det föregående omnämnda förslag. Fullt utbyggd beräknas reservorganisationen omfatta 700 reservanställda och förtidsavgångna högbåtsmän. Från och med det kalenderår, då f. d. reservhögbåtsman fyller 56 år, bör han, därest han fullgjort fastställt antal repetitionsövningar, åtnjuta reservpension med belopp, som beräknas enligt de grunder som tillämpas för bestämmande av reservpension för officerare och underofficerare. Reservpension till högbåtsman bör kunna utbetalas med kapitaliserat belopp. Under tid då högbåtsman som här avses tillhör reserven bör han åtnjuta ekiperingshjälp.

Marinchefen anför att det från personalhåll vid flera tillfällen uttalats att den nuvarande anställningsformen för korpraler och meniga — kontrakt för viss tid och blandlön — icke är tillfredsställande ur de anställdas synpunkt. Då det ur tjänstens synpunkt icke innebär några nackdelar att slopa blandlönesystemet vill marinchefen för sin del icke motsätta sig att befälselever, stam, erhåller kontantlön och inplaceras i lönegrader å löneplan 1 som närmast motsvarar Mha 2 respektive Mha 1. Vid de diskussioner i förevarande fråga som ägt rum med försvarsväsendets underbefälsförbund har förbundet föreslagit inplacering i lönegrad 6. Därest blandlönen ersättes med kontantlön bör, enligt marinchefens förslag, anställ-

ningsformen med kontrakt slopas och vederbörande anställas genom antagningsbevis med tre månaders ömsesidig uppsägningsrätt.

I förhållande till nuvarande personalorganisation inom förevarande område innebär marinchefens förslag en kostnadsminskning av i runt tal 7,5 miljoner kronor. Härvid har förutsatts att personalkadrarna är fyllda.

Med utgångspunkt i den föreslagna organisationen föreslår marinchefen för nästa budgetår en utökning av antalet beställningar för högbåtsmän med 19 till 670 samt en minskning av antalet beställningar för furirer i Me 11 eller Me 10 med 876 till 650, för korpraler med 230 till 400 och för meniga med 869 till 400. Antalet beställningar för furirsaspiranter i Mf 7/8 föreslås till 300.

Departementschefen

Underbefälsorganisationen vid flottan prövades av 1953 års riksdag. Vid anmälan av propositionen i ämnet framhöll departementschefen önskvärdheten av att flottans underbefälsorganisation utformades efter de riktlinjer som legat till grund för utformningen av motsvarande organisation vid armén, d. v. s. kontraktsanställningen borde avskaffas och underbefälet rekryteras bland de värnpliktiga. Med hänsyn till vad marinchefen anfört i frågan ville departementschefen emellertid icke motsätta sig att underbefälsrekryteringen vid flottan tills vidare skedde såväl värnpliktsvägen som enligt kontraktssystemet. Departementschefen förutsatte emellertid att frågan om flottans underbefälsorganisation upptogs till förnyad prövning sedan ytterligare erfarenhet vunnits rörande de olika rekryteringssystemen.

Marinchefens nu avgivna förslag innebär att nuvarande system i princip bibehålles. Kontraktsanställningen föreslås dock bli slopad. Den anställde bör erhålla antagningsbevis, vari tre månaders uppsägningstid föreskrives. Blandlön bör ersättas med kontantlön. Slutligen föreslås att statsammansättningen för flottans underbefäl och meniga ändras samt att en ny reservkader av högbåtsmän inrättas.

Departementschefen kan icke tillstyrka marinchefens förslag beträffande anställnings- och avlöningsvillkor för ynglingar som önskar genomgå utbildning vid flottan för att kunna antagas som furirsaspiranter. Departementschefen föreslår, att ifrågavarande befälselever anställas medelst kontrakt för så lång tid som enligt nu gällande grunder normalt erfordras för att nå kompetens för befordran till korpral, d. v. s. 15 månader. Under kontraktstiden bör eleven uppbära lön enligt lönegrad Mha 1. Vid kontraktstidens utgång bör elev, som med godkännande vitsord genomgått föreskriven utbildning, anställas som furirsaspirant i lönegrad Mf 7/8.

För sin del har departementschefen intet att invända mot att antalet underbefäl och meniga på aktiv stat begränsas samt att värnpliktiga placeras i befattningar som för närvarande avses för personal på aktiv stat. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa den mindre utökning av

flottans värnpliktskontingent som erfordras för att genomföra nyssnämnda förändring. Enligt departementschefens uppfattning torde den aktiva kadern av högbåtsmän och furirer kunna bestämmas till sammanlagt 1 600 man. Av detta antal bör 900 vara högbåtsman i lönegrad Ma 14 och 700 furirer i lönegrad Me 11 eller Me 10. Enligt personalförteckningen för innevarande budgetår finnes 651 beställningar för högbåtsmän och 161 beställningar för övertaliga underofficerare. Under förutsättning att ifrågavarande beställningar vid ledigblivande utbytes mot beställningar för högbåtsmän erfordras (900 — 651 — 161 =) 88 beställningar för högbåtsmän för att behovet enligt det nyss anförda skall vara täckt. Departementschefen föreslår att ifrågavarande 88 beställningar för högbåtsmän i Ma 14 nu inrättas. För närvarande finnes 1 526 beställningar för furirer i Me 11 eller Me 10. Departementschefen föreslår att ifrågavarande antal minskas med (1 526 — 700 =) 826 beställningar. För furirsaspiranter räknar departementschefen med 700 beställningar i Mf 7 (8) och för meniga 400 beställningar i Mha 1. Förslaget innebär att 630 beställningar för korpraler i Mha 2 och 869 beställningar för meniga i Mha 1 kan utgå.

Departementschefen är icke nu beredd att taga ställning till det av marinchefen framlagda förslaget rörande utökning av reservkadern av högbåtsmän.

Utskottet

Enligt beslut av 1953 års riksdag ändrades i vissa avseenden flottans underbefälsorganisation. Beslutet innebar, att underbefälet vid flottan numera skall rekryteras dels bland kontraktsanställd personal och dels bland värnpliktiga, som uttagits för underbefälsutbildning. Kontraktstiden utgör 2 år för stamanställda befälselever, tillhörande däck- och ekonomiavdelningarna, och 2 år 3 månader för motsvarande elever, tillhörande maskin- och hantverksavdelningarna.

I sitt av nämnda års riksdag godkända utlåtande nr 136 framhöll utskottet, att det enligt utskottets mening hade varit önskvärt, om kontraktsanställningen, som finge anses vara både otidsenlig och svårrekryterad, hade kunnat avvecklas och organisationen alltså kunnat anpassas efter det vid armén tillämpade systemet, som helt byggde på värnpliktslinjen.

Det av departementschefen nu framlagda förslaget får anses utgöra ett led i riktning mot ett sålunda åsyftat rekryteringssystem. Utskottet vill därför tillstyrka, att de stamanställda befälseleverna bibehållas vid kontrakt och blandlön allenast för tid, som enligt nu gällande grunder normalt erfordras för att nå kompetens för befordran till korpral, d. v. s. 15 månader, samt att de, som med godkännande vitsord genomgått föreskriven utbildning, därefter som furirsaspiranter placeras i lönegrad Mf 7/8.

Vad departementschefen föreslagit beträffande underbefälskaderns storlek och sammansättning har icke givit utskottet anledning till erinran. Det

torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa den mindre utökning av flottans värnpliktskontingent, som erfordras för att placera värnpliktiga i befattningar, som för närvarande avses för personal på aktiv stat.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må besluta, att flottans personalorganisation med avseende på underbefäl och meniga skall utformas i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit.

6:o) **Flygvapnets underbefälsorganisation m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen besluta (punkt 5, s. 49—56), att flygvapnets personalorganisation, i vad den avser underbefäl m. fl., skall utformas i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit.

Fältflygare

Chefens för flygvapnet förslag

Flygvapenchefen föreslår att fältflygarna erhåller aspirantanställning i lönegrad Mf 7/8 efter genomgången grundläggande flygutbildning (GFU) med godkännande betyg. Med hänsyn till att endast yngre personer kan fullgöra sådan flygtjänst som åvilar fältflygare måste anställningen vara av relativt kortvarig natur. Kontraktsystemet i dess nuvarande utformning anses därför böra bibehållas.

Trupputbildare

Chefens för flygvapnet förslag

Tiden för furirsutbildningen föreslås bli begränsad från tre år till två år. Kontraktsanställningen bör slopas. Eleverna bör bibringas sådana kunskaper och färdigheter under det första utbildningsåret att de vid detta års utgång kan krigsplaceras. Härigenom kan årskullarna under utbildning minskas från tre till två, varigenom kostnadsbesparingar uppnås. Efter ett års utbildning bör eleven befordras till korpral och erhålla lön enligt lönegrad Mf 7/8. Efter två års utbildning bör eleven befordras till furir. Chefens för flygvapnet förslag beträffande beställningar avsedda för trupputbildare innebär att 29 beställningar i Mf 7/8 för korpraler skall tillkomma samt att 30 beställningar i Mha 2 för korpraler och 39 beställningar i Mha 1 för vicekorpraler och meniga skall utgå.

Signalister

Chefens för flygvapnet förslag

Utvecklingen av den flygburna radio- och radarutrustningen har medfört att utbildningen av mark- och flygsignalister bör åtskiljas. Den nu-

varande utbildningen av marksignalister har i stor utsträckning förlorat sitt värde för dem som senare blir flygsignalister. Detta förhållande kommer att bli än mer framträdande efterhand som attack- och spaningsförbanden tillföres ny flygmateriel.

Flygvapenchefen föreslår, att signalistutbildningen uppdelas på två linjer, en för marksignalister (signalister) och en för dem som skall tjänstgöra som andre män i attack-, nattjakt- och spaningsflygplan (preliminärt benämnda flygnavigatörer).

Kontraktansättningen bör slopas för den nya kategorien signalister och utbildning, befordran m. m. ske enligt ett närmare angivet schema.

Den nya kategorien flygnavigatörer bör utgöras dels av korttidsanställd personal motsvarande nuvarande fältflygare, dels av underofficerare rekryterade från ifrågavarande korttidsanställda personal. Fältflygare, som skiljes från den grundläggande flygutbildningen, bör kunna utbildas till flygnavigatör.

Sjukvårdsunderbefäl

Chefen för flygvapnet föreslår att nuvarande 19 beställningar för sjukvårdsfurirer i Me 11 eller Me 10 utbytes mot beställningar för överfurirer i Ma 14.

Departementschefen

Som framgår av den lämnade redogörelsen behöver flygvapnets personalorganisation i vad den avser underbefäl och meniga ändras på vissa punkter för att motsvara de krav som numera föreligger. Åtgärder behöver vidare vidtagas för att minska omsättningen inom ifrågavarande personalgrupper. Departementschefen framlägger i det följande sina förslag till ändringar i nämnda hänseenden. Förslagen grundar sig på chefens för flygvapnet framställning och däröver avgivna yttranden.

Med hänsyn till att värnpliktiga icke utbildas i de yrkesgrenar varom nu är fråga anser departementschefen, i likhet med chefen för flygvapnet, det icke möjligt att rekrytera underbefälet bland de värnpliktiga. Rekryteringen torde således liksom för närvarande få ske bland ynglingar som ansöker om anställning vid flygvapnet. Vissa modifikationer i anställningsvillkoren bör dock kunna genomföras. Departementschefen återkommer härtill i det följande.

Beträffande kategorien fältflygare räknar departementschefen i likhet med flygvapenchefen endast med den ändringen att fältflygare av 3. graden inplaceras i lönegrad Mf 7/8.

I fråga om kategorien trupputbildare tillstyrker departementschefen förslaget att minska tiden för furirsutbildningen från tre år till två år. Enligt departementschefens mening bör yngling, som önskar genomgå utbildning till trupputbildare, anställas medelst kontrakt för

så lång tid som erfordras för att genomgå korpralskola. Under kontraktstiden skall eleven tillhöra lönegrad Mha 1. Volontär, som erhållit godkännande betyg i den utbildning som bedrivits under kontraktstiden, befordras till furirsaspirant (korpral) i lönegrad Mf 7/8 och får genomgå furirskola. Därefter sker befordran till furir. Furir, som fullgjort minst tre års praktisk tjänstgöring som furir, må befordras till överfurir.

Med hänsyn till vad som anförts till stöd för förslaget att uppdelade den nuvarande kategorien signalister i två kategorier tillstyrker departementschefen detsamma. Av de nya kategorierna bör en utgöras av signalister och en av flygnavigatörer. För de nya signalisterna bör tillämpas samma anställnings- och avlöningsvillkor, som departementschefen i det föregående förordnat beträffande trupputbildare. Flygnavigatörerna bör kontraktansättas, utbildas och befordras efter i huvudsak samma grunder som fältflygare. Flygnavigatörerna bör erhålla civilanställningsutbildning i likhet med fältflygare samt tjänstepremier med belopp som uppgår till 80 % av vad som utgår till fältflygare. Departementschefen tillstyrker slutligen att flygnavigatörerna skall fullgöra repetitionsövningar och tilldelas premier härför enligt samma grunder som nu tillämpas beträffande fältflygare.

Chefen för flygvapnet har föreslagit att en reservorganisation inrättas för signalistunderbefäl. Departementschefen är icke beredd att nu taga ställning till förslaget.

Flygvapenchefens förslag beträffande sjukvårdsunderbefälet vid flygvapnet föranleder ingen åtgärd från departementschefens sida.

Beträffande personalstaterna förordas att på personalförteckningarna för här avsedd personal uppföres följande beställningar från och med nästa budgetår (inom parentes anges ökning eller minskning i förhållande till nuvarande antal), nämligen beställningar för 120 (+ 40) förste fältflygare och förste flygnavigatörer i Me 16, 130 (+ 26) överfurirer i Ma 14, 100 (+ 40) fältflygare av 1. graden och flygnavigatörer av 1. graden i Me 14, 575 (— 150) furirer, fältflygare av 2. graden och flygnavigatörer av 2. graden i Me 11 eller Me 10, 124 (+ 124) furirsaspiranter, fältflygare av 3. graden och flygnavigatörer av 3. graden i Mf 7/8, 70 (— 136) korpraler i Mha 2 samt 154 (— 96) vicekorpraler och meniga i Mha 1. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att om så erfordras fördela ifrågavarande beställningar på yrkesgrenar.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som kan erfordras för genomförande av vad departementschefen sålunda föreslagit.

Utskottet

Departementschefen har under förevarande punkt framlagt förslag till vissa ändringar av flygvapnets underbefälsorganisation.

Beträffande fältflygareleverna föreslås, att de efter genomgången grundläggande flygutbildning i stället för nuvarande anställning med blandlön beredes aspirantanställning i lönegrad Mf 7/8. Med hänsyn till att anställningen som fältflygare är av relativt kortvarig natur anses lämpligt, att kontraktssystemet i dess nuvarande utformning bibehållas. Utskottet tillstyrker detta förslag.

I fråga om trupperutbildarna gäller för närvarande en furirsutbildningstid av tre år. Enligt det nu föreliggande förslaget skall utbildningen koncentreras så, att befordran till furir liksom vid armén kan äga rum redan efter två år. Härigenom kunna årskullarna under utbildning minskas och kostnadsbesparingar till följd härav uppnås. Utskottet har icke något att erinra mot att denna ändring vidtages. I överensstämmelse med vad som förordats i fråga om motsvarande personal vid marinen tillstyrker utskottet, att trupperutbildareleverna bibehållas vid kontrakt och blandlön allenast för så lång tid, som erfordras för att genomgå korpralskola, och att de, som med godkännande vitsord genomgått föreskriven utbildning, därefter som furiraspiranter placeras i lönegrad Mf 7/8.

Med hänsyn till den tekniska utvecklingen och de ändrade krav, som uppstått beträffande användningen av signalistutbildad personal i flygtjänst, vill utskottet tillstyrka, att yrkesgrenen signalister uppdelas på två linjer, en för signalister, avsedda för marktjänst, och en för flygnavigatörer. Utskottet har icke något att erinra mot för dessa båda kategorier föreslagna anställnings- och avlöningsvillkor. Detta innebär, bland annat, att flygnavigatörerna skola erhålla premier med belopp, som uppgå till 80 % av vad som utgår till fältflygare, och att de under repetitionsövning tilldelas premier härför enligt samma grunder, som nu tillämpas beträffande fältflygare.

Mot de av departementschefen förordade personalstaterna har utskottet icke något att erinra.

Äberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må besluta, att flygvapnets personalorganisation, i vad den avser underbefäl m. fl., skall utformas i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit.

7:o) **Den militärpsykologiska verksamheten inom försvaret.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 57—67) att dels medgiva inrättande, enligt i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 angivna grunder, av ett psykologiskt institut för försvaret, benämnt militärpsykologiska institutet, dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för militärpsykologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för militärpsykologiska institutet, att

tillämpas tills vidare från och med nämnda budgetår, dels till Militärpsykologiska institutet: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 229 000 kronor, dels ock till Militärpsykologiska institutet: Omkostnader för likaledes samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 95 000 kronor.

Försvarets personalbehandlingsutredning framlade med skrivelser den 3 oktober 1950 och den 24 november 1952 betänkande med förslag rörande personalvårdens regionala och lokala organisation (SOU 1951: 2) respektive betänkande rörande den militärpsykologiska verksamhetens uppgifter och organisation (SOU 1952: 40). I sistnämnda betänkande framlades även förslag till central organisation för försvarets personaltjänst.

Vid anmälan av proposition 1953:110 (p. 3) lämnade departementschefen en redogörelse för det år 1950 avgivna betänkandet samt föreslog vissa förstärkningar av personalvårdsorganisationen.

Departementschefen upptager nu till behandling utredningens år 1952 avgivna betänkande i vad detsamma avser den militärpsykologiska verksamheten.

Nuvarande verksamhet och organisation m. m.

Militärpsykologisk verksamhet började organiseras i vårt land under det senaste världskriget. Den bedrivs nu främst i form av personalprövning, som går ut på att genom olika prov m. m. söka fastställa värnpliktigas, stampersonals m. fl. lämplighet för olika utbildningslinjer, yrkesgrenar m. m. Verksamheten berör vidare bl. a. det pedagogiska området, främst i form av rådgivning rörande utbildningsmetodiska frågor, samt det socialpsykologiska området, där anpassningsproblem under militärtjänst m. m. är föremål för bearbetning. Ledningen av den militärpsykologiska verksamheten utövas främst av personalprövningsdetaljen inom centrala värnpliktsbyrån. Vid sidan härav finnes för marinens del inrättat ett särskilt organ för sådan verksamhet, marinstabens militärsociala detalj. Denna sysslar med olika frågor rörande den marina personalens placering inom olika yrkesgrenar, socialpsykologiskt inriktad forskning rörande anpassnings- och ledarskapsproblem m. m.

Utredningens förslag

Utredningen har i sitt betänkande utförligt redogjort för arbetsuppgifterna på militärpsykologiens huvudområden. I anslutning till denna redogörelse har utredningen undersökt i vad mån den militärpsykologiska verksamheten bör ges större utrymme än som är möjligt med nuvarande organisation. Utredningen påtalar vidare i sitt betänkande vissa brister i den nuvarande centrala organisationen för den militärpsykologiska verksamheten.

För att avhjälpa de konstaterade bristerna hos nuvarande organisation föreslår utredningen inrättande av ett för försvaret gemensamt organ, benämnt *försvarets psykologiska institut*. I detta skall enligt förslaget de nuvarande militärpsykologiska organen — centrala värnpliktsbyråns personalprovningsdetalj och marinstabens militärsociala detalj — uppgå, varjämte en viss förstärkning av resurserna i övrigt bör komma till stånd.

Institutet bör få en organisatoriskt fristående ställning men genom chefen för försvarsstaben underställas överbefälhavaren. Institutet bör stå under ledning av en vetenskapsman på det psykologiska området. Frågor av större principiell betydelse eller eljest av större räckvidd bör dock prövas av chefen för försvarsstaben, som i förekommande fall skall ha att underrätta överbefälhavaren. Det skall åligga institutet att på anmodan av överbefälhavaren, försvarsgrenschef eller försvarsstabschefen verkställa undersökningar eller vidtaga åtgärder.

Institutet bör enligt utredningen äga att direkt samarbeta med försvarsgrenscheferna och deras staber samt med andra centrala myndigheter och institutioner inom och utom försvaret. Institutet bör i fackliga och metodiska frågor ha viss direktiv- och inspektionsrätt gentemot lokala militära myndigheter.

Utredningen har vidare föreslagit att till det psykologiska institutet knytes ett försvarets psykologiska råd på 12 medlemmar med uppgift huvudsakligen att följa verksamheten vid institutet, föreslå upptagande av nya forskningsobjekt, arbetsuppgifter eller metoder. I rådet bör ingå representanter för bland annat försvarsgrensledningarna, försvarsstaben, centrala värnpliktsbyrån samt forskningen vid universitet och högskolor inom psykologi, pedagogik och sociologi m. m.

I fråga om *institutets interna organisation och personalbehov* har utredningen framlagt förslag, som återfinnas å s. 60 och 61 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen

Personalbehandlingsutredningen har i sitt år 1952 avgivna betänkande behandlat den militärpsykologiska verksamheten vid försvaret samt frågan om den centrala organisationen för personalvården inom krigsmakten.

Departementschefen är icke beredd att taga ställning till utredningens förslag i fråga om personalvårdens centrala organisation.

Den hittillsvarande verksamheten på det militärpsykologiska området i vårt land har klart visat behovet av att psykologiska metoder kommer till användning vid den militära personalens utväljande och placering på olika utbildningslinjer. Den av personalbehandlingsutredningen givna översikten över militärpsykologiens nuvarande läge och arbetsuppgifter bestyrker detta och även angelägenheten av att en konsolidering och effektivisering av verksamheten kommer till stånd. De erfarenheter som utred-

ningen i sitt betänkande redovisat från länder som deltagit i krig pekar i samma riktning.

Även i fråga om befälets skolning i psykologisk personalbehandling och pedagogik synes en mera omfattande och enhetligt ledd verksamhet vara påkallad. Detsamma gäller andra närliggande områden, där den utbildningsmetodiska, arbetspsykologiska, socialpsykologiska och kliniskpsykologiska forskningen gjort landvinningar, som kan utnyttjas av militärpsykologien.

En ökad verksamhet på det militärpsykologiska området kan på längre sikt medföra avsevärda besparingar i fråga om utbildningskostnader. Sådana besparingar vinnes exempelvis genom en effektivisering av möjligheterna till förhandsgallring av elever med bristande förutsättningar att tillgodogöra sig kvalificerad militär utbildning. Möjligheterna till kostnadsbesparingar är särskilt framträdande inom flygvapnet med detta vapens höga utbildningskostnader.

Utredningen har föreslagit att den militärpsykologiska verksamhet, som nu bedrivs vid centrala värnpliktsbyråns personalprövningsdetalj och marinstabens militärsociala detalj, skall sammanföras till ett särskilt för försvaret gemensamt organ, benämnt försvarets psykologiska institut. De myndigheter och organisationer, som yttrat sig i denna fråga, har tillstyrkt att ett sådant sammanförande kommer till stånd. Statskontoret har emellertid för sin del föreslagit att den centrala ledningen för militärpsykologien skall samordnas med ledningen för personalvården i en enda central institution.

För egen del biträder departementschefen förslaget att sammanföra den nuvarande vid centrala värnpliktsbyrån och marinstaben bedrivna militärpsykologiska verksamheten till en för försvaret gemensam organisationsenhet. Vad angår frågan huruvida detta organ skall givas en fristående ställning eller, såsom statskontoret föreslagit, samordnas med ett centralt organ för personalvården, har departementschefen vid sina överväganden i frågan kommit till den slutsatsen, att en sådan samordning icke bör ske. De båda verksamhetsgrenarna synes departementschefen ha alltför olikartad karaktär och inriktning för att en sådan sammanslagning skall vara rationell.

Institutet, som bör benämnas *militärpsykologiska institutet*, torde lämpligen böra underställas överbefälhavaren.

Vad angår institutets organisation i övrigt kan departementschefen av ekonomiska skäl icke tillstyrka en personaluppsättning av den omfattning utredningen föreslagit. Organisationen torde således böra icke oväsentligt begränsas i förhållande till utredningens förslag. Med hänsyn till det anförda föreslår departementschefen att institutet organiseras på sätt framgår av det följande.

Institutet bör lämpligen arbeta på två sektioner, forskningssektionen

och tillämpningssektionen. Enligt departementschefen bör den statistiska verksamheten inordnas i forskningssektionen. Föreståndaren för institutet, som tillika bör vara chef för forskningssektionen, placeras i lönegrad Ce 37. Antalet tjänster för militärpsykologer begränsas till tre. Av dessa bör två avses för forskningssektionen och en för tillämpningssektionen. En av psykologerna vid forskningssektionen bör placeras i lönegrad Ce 31 med tjänstebenenämningen förste militärpsykolog medan den andre psykologen vid forskningssektionen och psykologen vid tillämpningssektionen bör inplaceras i respektive lönegrad Ce 29 och lönegrad Ce 27 med tjänstebenenämningen militärpsykolog. Chef för tillämpningssektionen bör vara en major eller kommandörkapten av 2. graden i lönegrad Ma 30. För institutet synes vidare erfordras tre amanuenser i reglerad befordringsgång, två för forskningssektionen och en för tillämpningssektionen, ävensom tre kontorsbiträden med motsvarande fördelning på sektionerna. För dessa biträden räknar departementschefen med en tjänst i lönegrad Ca 8, medan två av biträdena torde få anställas i reglerad befordringsgång. Dessutom erfordras ett kanslibitråde i lönegrad Ce 11 för expeditionsgöromål m. m. Departementschefen räknar vidare med att vid institutet skall tjänstgöra tre kommanderade kompaniofficerare ävensom värnpliktig personal i erforderlig utsträckning. Utöver vad departementschefen nu anfört räknar han icke med någon personal vid institutet.

I kameralt hänseende torde institutet få anslutas till försvarsstaben.

Förslaget att till institutet knyta ett särskilt psykologiskt råd kan departementschefen icke biträda.

Såsom framgår av det förut anförda skall den nuvarande verksamheten vid personalprövningsdetaljen inom centrala värnpliktsbyrån och den militärsociala detaljen i marinstaben övertagas av det nya institutet. Till följd härav minskas organisationen med ett antal tjänster vid centrala värnpliktsbyrån respektive marinen. Sålunda kan vid centrala värnpliktsbyrån utgå en befattning för pensionerad officer med arvode enligt löneklass 1:32 samt tjänster för en psykolaborator i lönegrad Ce 33, två psykoassistenter i lönegrad Ce 27 respektive lönegrad Cg 27, ett kanslibitråde i lönegrad Ce 11 och ett kontorsbitråde i lönegrad Ca 8. För marinstabens del innebär omorganisationen, att en beställning för kommandörkapten av 2. graden i lönegrad Ma 30 på flottans stat drages in samt att tjänster för en psykoassistent i lönegrad Cg 25, ett kanslibitråde i lönegrad Cg 11 och ett bitråde för skriv- och kontorsgöromål i lönegrad Cg 8 utgår.

Institutet bör träda i verksamhet från och med budgetåret 1955/56.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter för verksamhetens bedrivande.

Det nya institutet kan av naturliga skäl icke börja sin verksamhet i full utsträckning redan vid ingången av nästa budgetår. Under tiden intill dess institutet blivit upporganiserat torde den nuvarande verksamheten inom centrala värnpliktsbyråns personalprövningsdetalj och marinstabens

militärsociala detalj övergångsvis få fortgå i erforderlig utsträckning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser, som kan visa sig erforderliga.

För nästa budgetår bör på riksstaten uppföras särskilda anslag till militärpsykologiska institutets avlöningar och omkostnader. Ehuru, såsom framgår av det föregående, man måste räkna med att verksamheten vid institutet kan komma i gång i full utsträckning först så småningom under budgetåret och att till följd därav den nuvarande verksamheten vid centrala värnpliktsbyråns personalprovningsdetalj och vid marinstabens militärsociala detalj måste övergångsvis pågå även under samma budgetår, anser departementschefen det dock lämpligt att vid anslagsberäkningarna bortse från detta förhållande. Med hänsyn härtill upptager departementschefen institutets avlöningsanslag för nästa budgetår till 229 000 kronor. Därvid utgår departementschefen från att i vissa fall högre löneklass skall komma i fråga än den lägsta inom tillämplig lönegrad. I beloppet är inräknade 45 000 kronor för arvoden åt sakkunniga vid personalprovningar och för bestridande av utgifter för särskilda forskningsuppdrag. För omkostnader beräknar departementschefen ett belopp av 95 000 kronor vara erforderligt, varav 2 000 kronor för sjukvård, 40 000 kronor för reseersättningar, 25 000 kronor för expenser och 28 000 kronor för publikationstryck.

Den av institutets inrättande föranledda kostnadsökningen kan beräknas till i runt tal 50 000 kronor.

Till hemställan i anledning av de anslags- och personalförändringar vid centrala värnpliktsbyrån och marinstabens, som föranledes av vad departementschefen i det föregående anfört, återkommer departementschefen vid behandlingen i det följande av centrala värnpliktsbyråns avlönings- och omkostnadsanslag samt marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl.

Utskottet

Ledningen av den nuvarande militärpsykologiska verksamheten utövas främst av personalprovningsdetaljen inom centrala värnpliktsbyrån. Vid sidan härav finnes för marinens del inrättat ett särskilt organ för sådan verksamhet, marinstabens militärsociala detalj. Verkställd utredning har givit vid handen, att ifrågavarande verksamhet fyller en betydelsefull uppgift och bör ges större utrymme än som är möjligt med nuvarande organisation.

Enligt det föreliggande förslaget skall verksamheten vid förenämnda personalprovningsdetalj och militärsociala detalj sammanföras till ett särskilt för försvaret gemensamt organ. Utskottet finner en sådan sammanslagning vara ägnad att åstadkomma åsyftad konsolidering och effektivisering och tillstyrker alltså förslaget. Organet med benämning militärpsykologiska institutet synes på sätt föreslagits böra få en organisatoriskt fristående ställning och underställas överbefälhavaren.

I fråga om institutets interna organisation och personalbehov vill utskottet tillstyrka, att detsamma uppdelas på två sektioner, forskningssektionen och tillämpningssektionen. Mot föreslagen personaluppsättning har utskottet icke något att erinra. Detsamma gäller personalens löneställningar. Härav följer, att utskottet tillstyrker, att föreståndaren för institutet, som tillika skall vara chef för förstnämnda sektion, placeras i Ce 37 samt att chefen för tillämpningssektionen skall vara major eller kommandörkapten av 2. graden i Ma 30.

Då den nuvarande verksamheten vid centrala värnpliktsbyråns personalprövningsdetalj och marinstabens militärsociala detalj skall övertagas av det nya institutet, kommer organisationen att minskas med ett antal tjänster vid centrala värnpliktsbyrån och marinstaben. Vad departementschefen härutinnan föreslagit finner utskottet sig böra godtaga dock med följande avvikelser. För marinstabens del skulle omorganisationen innebära, bland annat, att en beställning för kommandörkapten av 2. graden på flottans stat i Ma 30 indrages, d. v. s. den beställning, vars innehavare för närvarande är kommanderad som chef för den militärsociala detaljen. Utskottet vill med anledning härav framhålla, att vid den revision av flottans personalorganisation, som våren 1954 inleddes, chefen för marinen räknat med att den militärsociala detaljen, så länge den kvarstår i marinstaben, skall förestås av en kapten. I krigsorganisationen avses denna detalj skola förestås av en reservofficer. Härtill kommer att enligt vad utskottet inhämtat en betydande brist för närvarande råder inom marinens krigsorganisation på kommandörkapten av 2. graden. En indragning av ifrågavarande beställning skulle medföra en ytterligare försämring av krigsorganisationens personalläge i fråga om den viktiga kategorien beställningshavare i Ma 30, d. v. s. förbands- och fartygschefer samt sekonder på kryssare. På anförda skäl anser utskottet sig icke böra biträda förslaget om indragning av berörda beställning på flottans stat. Härom gör utskottet hemställan i det följande under marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl.

Mot den verkställda beräkningen av anslagen till institutets avlöningar och omkostnader har utskottet icke funnit något vara att erinra. Den av departementschefen förordade personalförteckningen synes böra godtagas.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva inrättande, enligt i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 angivna grunder, av ett psykologiskt institut för försvaret, benämnt militärpsykologiska institutet;

b) fastställa följande personalförteckning för militärpsykologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Personalförteckning

Befattning (Beställning)	Lönegrad
<i>Tjänstemän å ordinarie stat</i>	
1 major eller kommandörkapten av 2. graden	Ma 30
1 kontorsbiträde	Ca 8
<i>Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25</i>	
1 föreståndare	Ce 37
1 förste militärpsykolog	Ce 31
1 militärpsykolog	Ce 29
1 militärpsykolog	Ce 27

c) fastställa följande avlöningsstat för militärpsykologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	27 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	45 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	132 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	24 100
<hr style="width: 100%; border: 0.5px solid black;"/>	
Summa kronor 229 000	

d) till *Militärpsykologiska institutet*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 229 000 kronor;

e) till *Militärpsykologiska institutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 95 000 kronor.

8:0) **Rationaliseringsverksamhet inom försvaret.** Departementschefen har (punkt 7, s. 67 och 68) lämnat en översikt över det aktuella läget beträffande den rationaliseringsverksamhet inom försvaret, som bedrivs genom statens organisationsnämnds försorg. Härutinnan torde få hänvisas till propositionen.

Departementschefen framhåller, att i den mån det skulle visa sig möjligt att tidigare än nu beräknats ändra organisationen även vid andra enheter än som för närvarande kan förutses komma att organiseras före utgången av nästa budgetår bör sådana möjligheter tillvaratagas. Departementschefen förutsätter därför att — liksom varit fallet för innevarande och tidigare budgetår — Kungl. Maj:t skall äga att jämväl för budgetåret 1955/56 vidtaga de jämkningar i vederbörliga personalorganisationer som blir erforderliga i anledning av beslut om organisationsändring, dock givetvis allttjämt icke såvitt avser personalstaterna för ordinarie personal, samt att bereda särskild ersättning åt personal som med bibehållen löneställning

bestrider göromål som i en ny organisation ankommer på innehavare av högre tjänst.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att, liksom fallet varit för innevarande och tidigare budgetår, Kungl. Maj:t bör äga möjlighet att jämväl under budgetåret 1955/56 vidtaga av departementschefen avsedda jämkningar i vederbörliga personalorganisationer samt att bereda särskild ersättning åt personal i de fall, som departementschefen har angivit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört.

9:o) **Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 10) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 2 600 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 8, s. 68—74) föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för fortifikationsförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med nämnda budgetår, dels ock till Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000 kronor.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Magnusson m. fl.* (I: 428) och den andra inom andra kammaren av herrar *Ahlberg* och *Boija* (II: 538), hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 110 måtte beakta de förslag, som framlagts av 1954 års militära fastighetsförvaltningsutredning.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 428.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 112 000 kronor.

Departementschefen har erinrat om att han den 25 februari 1955 i statsrådet anmälde ett av 1954 års militära fastighetsförvaltningsutredning den 15 december 1954 avgivet betänkande med förslag till huvudlinjer för organisationen av försvarets fastighetsförvaltning.

Vid anmälan av nämnda fråga förklarade departementschefen sig för egen del anse, att det av olika skäl icke var möjligt att framlägga något på utredningens betänkande grundat förslag i ämnet. De invändningar, som de militära myndigheterna vid remissbehandlingen framfört mot den av utredningen föreslagna organisationsformen med helt självständiga byggnadsavdelningar inom samtliga militärområden utom VII:de oavsett militärområdenas betydelse ur beredskapssynpunkt, ansåg departementschefen

så vägande att han för sin del icke ansåg tillrådligt att förorda utredningens förslag till lösning av organisationsfrågan. Vidare erinrade departementschefen om att fullständiga personal- och kostnadsberäkningar alltjämt saknades. Den i statsmakternas principbeslut föregående år förutsatta utredningen — avseende de fastighetsförvaltande organen såväl i central som regional och lokal instans — borde därför enligt departementschefens mening fullföljas samt bedrivs efter då fastställda allmänna riktlinjer och med beaktande i huvudsak av den uppfattning rörande fördelningen av arbetsuppgifterna mellan befästnings- och byggnadsavdelningarna, som fortifikationsförvaltningen framfört i sitt yttrande över utredningens förslag. I övrigt borde utredningens i betänkandet redovisade synpunkter beaktas i den mån de var förenliga med de allmänna principerna för utredningens bedrivande.

På departementschefens hemställan uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsförvaltningen att — under beaktande av vad departementschefen anfört i ämnet — verkställa fortsatt utredning rörande den regionala och lokala fastighetsförvaltningen inom försvaret m. m.

Vad angår medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår hemställer fortifikationsförvaltningen att anslaget höjes med 498 100 kronor.

Såsom framgår av det föregående kommer något förslag rörande den närmare utformningen av den år 1954 i princip beslutade organisationen för de fastighetsförvaltande organen inom försvaret icke att nu föreläggas riksdagen. Departementschefen vill emellertid erinra om att han, då principförslaget rörande fastighetsförvaltningen framlades, uttalade att det syntes vara möjligt att påbörja genomförandet av den nya organisationen med utnyttjande av den personal, som nu finnes för ifrågavarande ändamål. Personal vid de av fortifikationsförvaltningen organiserade regionala organen, vilka enligt principbeslutet skall utgå ur organisationen, bör sålunda kunna tagas i anspråk för militärbefälsstabernas fastighetsförvaltande organ. Även andra provisoriska åtgärder bör kunna vidtagas, därest så visar sig lämpligt.

Departementschefen föreslår, att en extra tjänst i 29 lönegraden inrättas för utförande av kostnadsberäkningar. I övrigt innebär förslaget allenast automatiska kostnadsändringar.

Med hänsyn till att även den lägre extra ordinarie personalen vid fortifikationsförvaltningen upptages i personalförteckning, som fastställs av Kungl. Maj:t, torde anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal även för nästa budgetår kunna betecknas förslagsvis. Posten bör emellertid enligt departementschefen liksom hittills maximeras av Kungl. Maj:t.

Utskottet vill erinra om att föregående års riksdag godkände vissa principförslag i fråga om organisationen av försvarets regionala och lokala fastighetsförvaltning. Därvid förutsattes, att, med utgående från de av riksdagen godtagna allmänna riktlinjerna för omorganisationen, utredning skulle verkställas rörande detaljerna i organisationens utformning m. m. I anledning härav tillsattes 1954 års militära fastighetsförvaltningsutredning, som nyligen avgivit betänkande med förslag till huvudlinjer för organisationen av försvarets fastighetsförvaltning. Detta betänkande innehåller i huvudsak riktlinjer för arbetsuppgifternas fördelning mellan militär och civil byggnadsteknisk personal samt vissa förslag i fråga om den regionala instansens utformning. I betänkandet ha vidare uppdragits riktlinjer för arbetsfördelningen mellan olika instanser, varjämte vissa synpunkter framlagts på frågan, om byggnadsarbeten böra utföras på entreprenad eller i egen regi. Under det att enligt 1954 års förenämnda riksdagsbeslut frågan, huruvida befästnings- och byggnadsavdelningarna skulle sammanföras till en enhetlig fortifikationssektion under fortifikationsofficerens ledning, skulle lösas så, att i vart fall inom vissa ur mobiliseringssynpunkt särskilt viktiga militärområden borde finnas en fortifikationssektion, medan inom övriga militärområden det i princip icke ansågs nödvändigt att sammanslå befästnings- och byggnadsavdelningarna till en sektion, har utredningen i stället föreslagit en organisationsform med helt självständiga byggnadsavdelningar inom samtliga militärområden utom VII:e, oavsett militärområdenas betydelse ur beredskapssynpunkt.

I de nu föreliggande motionerna hemställs, att riksdagen måtte beakta vad fastighetsförvaltningsutredningen sålunda föreslagit. Med anledning härav vill utskottet framhålla, att, såsom av det föregående framgår, utredningen i vissa avseenden frångått statsmakternas förberörda principbeslut, vilket mött invändningar från ett flertal remissinstanser, som ansett dessa avvikelser icke motiverade. Denna uppfattning delas även av departementschefen, som framhållit, att Kungl. Maj:t nyligen uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att verkställa fortsatt utredning rörande den regionala och lokala fastighetsförvaltningen inom försvaret m. m.

Då föreliggande fråga alltså är föremål för fortsatt utredning och något förslag rörande den närmare utformningen av den av 1954 års riksdag i princip beslutade organisationen för de fastighetsförvallande organen inom försvaret icke förelägges årets riksdag, saknar utskottet nu anledning att ingå på något bedömande av de synpunkter, som framförts av 1954 års militära fastighetsförvaltningsutredning. Motionerna torde alltså icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Mot den verkställda beräkningen av fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag har utskottet icke något att erinra liksom ej heller mot vad departementschefen i samband därmed anfört.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för fortifikationsförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	510 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	178 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	9 840
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 246 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	286 160
	<hr/>
	Summa kronor 2 230 000

Särskilda uppbördsmedel

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	130 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 2 100 000

b) till *Fortifikationsförvaltningen*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000 kronor;

II. att motionerna I: 428 och II: 538 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

10:o) **Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 10) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Fortifikationsförvaltningen*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 295 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 9, s. 74 och 75) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 295 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 295 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär oförändrad medelsanvisning, och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Fortifikationsförvaltningen*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 295 000 kronor.

11:o) **Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 31) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 181 000 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 10, s. 75—106) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid armén, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1954 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar för budgetåret 1954/55, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å staterna för militära och civilmilitära kårer vid armén vidtaga av departementschefen förordade provisoriska åtgärder, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1955/56, dels ock till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 181 700 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 180 500 000 kronor.

Utskottet lämnar i det följande en kortfattad redogörelse i huvudsak endast för de av departementschefen förordade ändringarna i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar. Vid framställningen följer utskottet den punktindelning, som använts i propositionen. För närmare kännedom om de av departementschefen framställda förslagen torde få hänvisas till propositionen.

2. Departementschefen tillstyrker att vid luftvärnet inrättas en kaptensbeställning i Ma 27, avsedd för arméns radarskola.

3. Departementschefen föreslår att en viss utbyggnad av signaltruppernas organisation kommer till stånd. Antalet nya beställningar anses dock för närvarande böra begränsas till sex, nämligen en för major i Ma 30, avsedd för signalofficer vid IV. militärbefälsstaben, två för kaptener i Ma 27, avsedda den ena för arméstaben och den andra för biträdande signalofficer vid I. militärbefälsstaben, samt tre för löjtnanter i Ma 23/19, avsedda för signalförbanden. De nya beställningarna bör uppföras på signaltruppernas stat.

5. Utbyggnaden av tygstaten bör enligt departementschefen fortsätta. Departementschefen föreslår att tygstaten för nästa budgetår tillföres ytterligare beställningar för en förste tygverkmästare i Ca 22, en tygverkmästare i Ca 21, fyra förste tyghantverkare i Ca 19, tre tyghantverkare i Ca 17 samt

12 armétekniker i Ca 14, de sistnämnda i utbyte mot samma antal beställningar för furirer på tygstaten. Departementschefen tillstyrker vidare att 60 ordinarie furirsbeställningar vid truppförbanden överföres till tygstaten, varvid samma antal extra ordinarie furirsbeställningar vid tygstaten överföres till förbandens stater.

7. Den nuvarande skillnaden mellan lantmilitära och marina försvarsområden anses böra upphävas. Hemsö försvarsområde (fo 24) anses böra sammanslås med Härnösand—Sundsvalls försvarsområde (fo 23/25) och samtidigt södra delen av fo 23/25 — utgörande norra delen av Gävleborgs län — överföras till Gävle försvarsområde (fo 21). Vidare bör i princip Göteborgs försvarsområde och Göteborgs skärgårds försvarsområde sammanföras. En överfurir i Ma 14, en förrådsförman i Ca 13, en hemvärnsunderofficer i 1: 22 och två förrådsmän i Ce 11 föreslås skola överföras till fo 21 från fo 23/25. Vidare föreslås att en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid fo 23/25 indrages.

8. Departementschefen tillstyrker att för personaldetaljen vid arméöverläkarens expedition inrättas en arvodesbefattning i 1: 22 för expeditionsunderofficer. Vidare föreslås skola tillkomma en arvodesbefattning i 1: 22 för pensionerad underofficer, avsedd för artilleri- och ingenjöröfficersskolans expedition. I samband därmed bör tjänsterna för en kansliskrivare i Ce 15 och en expeditionsvakt i Ca 10 vid skolan indras.

9. Arméchefen har föreslagit inrättande av sammanlagt 170 överfurirsbeställningar i Ma 14, varav 112 beställningar i utbyte mot furirsbeställningar i Ma (Me) 11 eller Ma (Me) 10. Med hänsyn till rådande vakansläge föreslår departementschefen att antalet nya överfurirsbeställningar i Ma 14 för nästa budgetår begränsas till 90, varav 34 för vaktchefer, sex för personal för tillsyn av uppehållsplatser och 50 för instruktörer. Departementschefen räknar därvid med att 50 furirsbeställningar, varav 15 ordinarie och 35 extra ordinarie, skall utgå. Vidare föreslås sju beställningar för överfurir i hovslagartjänst i Ma 14 skola utgå. Antalet beställningar för instruktörsaspiranter (beställningsmannaspiranter) beräknas till oförändrat 700.

Under punkt 5 i det föregående har föreslagits att 60 ordinarie furirsbeställningar vid truppförbanden överföres till tygstaten i utbyte mot samma antal extra ordinarie furirsbeställningar.

Utgående från vad sålunda anförts föreslår departementschefen att kadern av underbefäl och instruktörsaspiranter (beställningsmannaspiranter), med undantag av musikpersonal och furirer i beställningsmannatjänst vid tygstaten, för nästa budgetår fastställas på sätt framgår av följande sammanställning.

	Budgetår	
	1954/55	1955/56
Överfurirer	1 783	1 866
Furirer	2 410	2 360
Instruktörsaspiranter (beställnings- manaspiranter)	700	700
Summa	4 893	4 926

Civiltjänstverksamheten har anmält att sammanlagt 94 innehavare av tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål under försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag beräknas komma att den 1 juli 1955 fylla de fordringar, som enligt principerna för reglerad befordringgång uppställts för erhållande av kontorsbiträdestjänst i Ca 8. Med hänsyn till förefintliga vakanser i fråga om ordinarie kontorsbiträdestjänster synes det av civiltjänstverksamheten anmälda behovet av ordinarie kontorsbiträdestjänster för nästa budgetår böra tillgodoses genom ianspråktagande av vakanta kontorsbiträdestjänster. Departementschefen räknar därför icke med att några nya kontorsbiträdestjänster inrättas för nästa budgetår under försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att genom omDispositioner av förefintliga kontorsbiträdestjänster tillgodose uppkommande behov av dylika tjänster och i samband därmed i erforderliga fall ersätta ordinarie kontorsbiträdestjänst med icke-ordinarie tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål.

För budgetåret 1954/55 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att i avseende å de under arméns och marinens allmänna avlöningsanslag redovisade militära och civilmilitära kårerna samt den ordinarie personalen vid flygvapnet vidtaga de provisoriska åtgärder — såsom meddelande av vikariatslöneförordnande, vakanssättningar m. m. — som betingas av övergången till den nya organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civiltjänstverksamhet (prop. 1954: 110; SU 1954: 134; rd. skr. 1954: 320). Såsom närmare utvecklats i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 26) torde av riksdagen böra inhämtas bemyndigande att under budgetåret 1955/56 vidtaga motsvarande provisoriska åtgärder.

Det sammanlagda medelsbehovet under arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. skulle enligt departementschefens beräkningar uppgå till sammanlagt 181 700 000 kronor eller 1 200 000 kronor mera än det belopp, som anvisats för innevarande budgetår.

Utskottet. I enlighet med departementschefens förslag torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att jämväl under budgetåret 1955/56 i avseende å staterna för de under förevarande anslag redovisade militära och civil-

militära kårerna vidtaga de provisoriska åtgärder, som betingas av övergången till den nya organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning.

Utskottet har vidare ansett sig kunna godtaga de ändringar i arméns personalorganisation, som departementschefen förordat. Ej heller vad departementschefen i övrigt anfört under förevarande punkt har givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid armén, som förordas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1954 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar för budgetåret 1954/55;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å staterna för militära och civilmilitära kårer vid armén vidtaga provisoriska åtgärder i enlighet med vad departementschefen i förberörda statsrådsprotokoll förordat;

d) godkänna följande avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	99 110 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	8 880 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 250 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	52 835 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	25 500 000
	<hr/>
	Summa kronor 187 575 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	3 660 000
2. Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift, <i>förslagsvis</i>	2 215 000
	Nettoutgift kronor 181 700 000

e) till *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 181 700 000 kronor.

12:o) *Armén: Remontering.* Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 54) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 beräkna ett reservationsanslag av 400 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 11, s. 106—110) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 400 000 kronor.

Arméchefen har framlagt förslag om ändrad organisation av kavalleriet och reducering av arméns bestånd av varmblodiga hästar. Departementschefen har i huvudsak tillstyrkt arméchefens förslag.

Arméintendenturförvaltningen har, utgående från arméchefens förenämnda förslag, för nästa budgetår beräknat bruttoutgifterna under förevarande anslag till i runt tal 1 968 000 kronor samt inkomsterna till avrundat 741 000 kronor. Nettoutgifterna har således uppskattats till 1 227 000 kronor. Arméintendenturförvaltningen har vidare räknat med att taga i anspråk vid utgången av budgetåret 1953/54 befintlig odisponerad reservationsbehållning, i runt tal 500 000 kronor.

Inköpsbehovet av kallblodiga hästar under nästa budgetår beräknas till 326 hästar (nu 333).

För budgetåret 1954/55 beräknades medelinköpspriset för kallblodiga hästar till 1 900 kronor, medan samma pris för varmblodiga hästar för budgetåret 1954/55, i överensstämmelse med uttalande av 1954 års riksdag, bestämts till 2 200 kronor eller 300 kronor högre än för kallblodiga hästar. På grund av stigande hästpriser beräknas medelinköpspriset på kallblodiga hästar komma att uppgå till 2 000 kronor. Medelinköpspriset på varmblodiga hästar beräknas med hänsyn till riksdagens förenämnda beslut till 2 300 kronor.

Såsom arméchefen föreslagit bör ackordsersättning till fodervärd för mottagande av varmblodig ackorddraghäst icke vidare utgå vid utackordering av nytillkommande sådana hästar. Vad angår de 750 hästar, som för närvarande är utackorderade mot dylik ersättning, bör nuvarande ut-

ackorderingssystem efter hand avvecklas och hästarna i stället utackorderas utan att ersättning utgår till fodervärd. Arméintendenturförvaltningen har vid sina anslagsberäkningar utgått från att ackordsersättning under nästa budgetår skall utgå i full utsträckning för alla ifrågavarande 750 hästar och i enlighet härmed beräknat kostnaderna för berörda ersättningar till 187 500 kronor. För egen del räknar departementschefen med att avvecklingen av berörda utackorderingssystem bedrivs i sådan takt att utgifterna för ackordsersättningar under nästa budgetår kan begränsas till hälften av vad ämbetsverket i detta hänseende beräknat.

Vad gäller inkomsterna för försålda hästar har arméintendenturförvaltningen endast i ringa mån räknat med att medel inflyter från försäljning av övertaliga stamhästar. Antalet utrangerade stamhästar under budgetåret 1955/56 har sålunda beräknats till 194 eller 20 flera än under innevarande budgetår. Det är, framhåller departementschefen, naturligtvis vanskligt att bedöma i vilken utsträckning försäljning av sådana hästar kan komma att äga rum. Vid anslagsberäkningarna anser departementschefen sig emellertid kunna utgå från ett något högre antal försålda stamhästar än ämbetsverket beräknat.

Av det anförda framgår att vissa faktorer i anslagsberäkningarna för nästa budgetår är ganska osäkra. Försiktigheten bjuder därför att icke beräkna anslaget snävt. Med beaktande härav synes nettoutgifterna under anslaget för nästa budgetår kunna uppskattas till 1 100 000 kronor. Såsom arméintendenturförvaltningen föreslagit kan av reservationsbehållningen vid utgången av budgetåret 1953/54 ett belopp av 500 000 kronor disponeras för att nedbringa medelsbehovet. För samma ändamål bör jämväl utnyttjas ett belopp av i runt tal 200 000 kronor, som beräknas inflyta under budgetåret 1954/55 för exporterade remonter. Anslaget för nästa budgetår synes departementschefen följaktligen kunna upptagas till 400 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår.

Utskottet. Då vissa faktorer i beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår äro ganska osäkra, har departementschefen ansett försiktigheten bjuda att icke beräkna anslaget för snävt. Under hänvisning till vad utskottet under punkt 1 i det föregående anförts och föreslagit beträffande ändrad organisation av kavalleriet och reducering av arméns bestånd av varmblodiga hästar och med erinran om att vid utgången av budgetåret 1953/54 förefanns en reservationsbehållning under anslaget av inmot 1 500 000 kronor, varav ett belopp av 500 000 kronor föreslagits skola disponeras för att nedbringa medelsbehovet för nästa budgetår, tillstyrker utskottet, att anslaget nu uppföres med 400 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Armén: Remontering* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

13:o) **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 72) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 70 500 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 12, s. 110 --135) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningen för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid marinen, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1954 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av marinens personalförteckningar för budgetåret 1954/55, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å staterna för militära och civilmilitära kårer vid marinen vidtaga av departementschefen förordade provisoriska åtgärder, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1955/56, dels ock till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 68 800 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 70 500 000 kronor.

Utskottet lämnar i det följande en kortfattad redogörelse i huvudsak endast för de av departementschefen förordade ändringarna i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar. Vid framställningen följer utskottet den punktindelning, som använts i propositionen. För närmare kännedom om de av departementschefen framställda förslagen torde få hänvisas till propositionen.

3. Departementschefen tillstyrker, att en tjänst för kontorsbiträde i Ca 8, avsedd för marinöverläkarens expedition, uppflyttas till kanslibiträdes-tjänst i Ca 11.

I det föregående har departementschefen vid behandlingen av den militärpsykologiska verksamheten inom försvaret föreslagit inrättande av ett militärpsykologiskt institut. I samband med institutets tillkomst kan vid marininstaben indragas tjänster för en psykoassistent i Cg 25, ett kanslibiträde i Cg 11 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i Cg 8.

4. Departementschefen tillstyrker, att en beställning för kommandörkapten av 1. graden (överstelöjtnant) eller kommandörkapten av 2. graden (major) i Ma 33 eller Ma 30, avsedd för lärare i strategi vid sjökrigshögskolan, tillkommer i utbyte mot en beställning för kommandörkapten av 2. graden (major) eller kapten i Ma 30 eller Ma 27.

5. Departementschefen tillstyrker att Karlskrona örlogsstation avvecklas

och ersättes med en utbildningsorganisation, benämnd Karlskronaskolorna. Härigenom kommer besparingar att uppnås. I enlighet med marinchefens förslag räknar departementschefen med att två beställningar på flottans stat för kommandörkapten av 1. graden i Ma 33, avsedda för cheferna för flottans sjömannsskola och flottans värnpliktskola, utbytes mot beställningar för chef för Karlskronaskolorna i Ma 37 respektive kommandörkapten av 2. graden i Ma 30, avsedd för regementsofficer till förfogande vid nämnda skolor. Utbytet av beställningarna förutsättes få ske efter hand som de personella förhållandena det medgiver. Den för stationschefen avsedda beställningen för kommandör i Mo 14 erfordras ej längre. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta i frågorna rörande avvecklingen av örlogsstationen och organisationen av Karlskronaskolorna.

6. Kungl. Maj:t har den 26 november 1954 fastställt ändrad organisation av stabs- och förvaltningstjänsten m. m. vid Bergaskolorna. I den nya organisationen bör för chefen för skolorna — enligt organisationsbeslutet en regementsofficer ur flottan — inrättas en beställning i Mo 13. Beställningen bör uppföras på stat för skolorna. Till samma stat bör överföras en beställning för kommandörkapten av 2. graden i Ma 30 ur flottan, avsedd för regementsofficeren till förfogande. Den nu befintliga beställningen i Ma 33 för chefen för marinens underofficersskola kan utgå. Beställningen i Ma 27 för souschef vid marinens underofficersskola bör återföras till kustartilleriets stat såsom kaptensbeställning.

8. I anslutning till vad departementschefen anfört vid anmälan av anslaget Försvarshögskolan: Avlöningar till årets statsverksproposition föreslås en vakantsatt beställning för kommandörkapten av 1. graden i Ma 33 på flottans stat indragas. Till följd av att en särskild beställning på marinförvaltningens stat inrättats för torpeddirektören från och med den 1 juli 1954 kan ytterligare en beställning för kommandörkapten av 1. graden i Ma 33 på flottans stat indragas.

I anslutning till vad departementschefen anfört i det föregående vid behandlingen av frågan om tillkomsten av ett militärpsykologiskt institut föreslår departementschefen att en beställning för kommandörkapten av 2. graden i Ma 30 på flottans stat indrages.

Chefen för handelsdepartementet avser att föreslå att till 1955 års riksdag avlåtes proposition angående inrättande av ett sjöfartsverk m. m. Till följd av nämnda förslag bör på flottans stat tillkomma en beställning för kommandörkapten av 1. eller 2. graden i Ma 33 eller Ma 30, avsedd för det tilltänkta försvarskontoret i sjöfartsverket.

En till följd av pensionsavgång ledig beställning för övertalig underofficer, flaggunderofficer eller underofficer av 2. graden i Ma 19 eller Ma 16, torde planenligt få utbytas mot en beställning för högbåtsman i Ma 14.

I det föregående har under särskild punkt behandlats förslag rörande flottans underbefälsorganisation och därvid förordats vissa förändringar i staterna för underbefälet.

Vad angår kustartilleriet föreslår departementschefen för nästa budgetår att tre beställningar för löjtnanter i Ma 23/19 utbytes mot samma antal beställningar för kaptener i Ma 27, att beställningar tillkommer för två flaggunderofficerare i Ma 19 och två underofficerare av 2. graden i Ma 16, att 20 beställningar för furirer i Ma 11 eller Ma 10 utbytes mot samma antal beställningar för överfurirer i Ma 14 samt att beställningar för 94 korpraler i Mha 2 samt 9 vicekorpraler och meniga i Mha 1 indragas.

I enlighet med marinchefens förslag räknar departementschefen med att fem arvodesbefattningar — varav två i 1:30 avsedda för cheferna för registerdetaljen vid Stockholms och Karlskrona örlogsstationer samt tre i 1:22 avsedda för expeditiionsunderofficerare vid Gotlands kustartilleriförsvar, Karlskrona örlogsstation och Göteborgs kustartilleriförsvar — utgår ur personalförteckningen. Dessutom kan ytterligare en dylik befattning i 1:22, avsedd för expeditiionsunderofficer vid Göteborgs örlogsstation, indragas från och med nästa budgetår.

9. Enligt anmärkning till personalförteckningen skall två beställningar för marindirektörer av 2. graden i Ca 31 indragas vid uppkommande vakans. Innehavaren av en av dessa beställningar, avsedd för chefen för byggnadsavdelningen vid Stockholms örlogsvarv, har under innevarande budgetår avgått med pension. Beställningen kan i anledning härav indragas.

11. Under hänvisning till vad som anförts vid behandlingen av motsvarande fråga för armén räknar departementschefen icke för nästa budgetår med att nya ordinarie kontorsbiträdestjänster inrättas inom marinen.

12. Departementschefen räknar med indragning av en övergångsvis kvarstående ordinarie kontorsbiträdestjänst vid sjukvårdsförvaltningen vid Sydkustens marindistrikt.

För budgetåret 1954/55 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att i avseende å de under arméns och marinens allmänna avlöningsanslag redovisade militära och civilmilitära kårerna samt den ordinarie personalen vid flygvapnet vidtaga de provisoriska åtgärder — såsom meddelande av vikariatslöneförordnande, vakanssättningar m. m. — som betingas av övergången till den nya organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning (prop. 1954:110; SU 1954:134; rd. skr. 1954:320). Såsom närmare utvecklats i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 26) anses av riksdagen böra inhämtas bemyndigande att under budgetåret 1955/56 vidtaga motsvarande provisoriska åtgärder.

Det sammanlagda medelsbehovet under marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. skulle enligt departementschefens beräkningar uppgå till 68 800 000 kronor eller 1 700 000 kronor mindre än det belopp, som anvisats för innevarande budgetår.

Utskottet. Under punkt 5 i det föregående har utskottet tillstyrkt, att flottans personalorganisation med avseende på underbefäl och meniga skall utformas i enlighet med vad departementschefen förordat.

Under hänvisning till vad utskottet under punkt 7 i det föregående anförts beträffande frågan om tillkomsten av ett militärpsykologiskt institut, kan utskottet icke tillstyrka departementschefens förslag om att en beställning för kommandörkapten av 2. graden i Ma 30 på flottans stat indrages. Någon omräkning av förevarande anslag i anledning härav torde icke vara erforderlig.

Utskottet, som framdeles kommer att avgiva utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1955:124 angående inrättande av ett sjöfartsverk m. m., kommer i samband därmed att taga ställning till förslaget om inrättande på flottans stat av en beställning för kommandörkapten av 1. eller 2. graden i Ma 33 eller Ma 30, avsedd för försvarskontoret i sjöfartsverket.

I enlighet med departementschefens förslag torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att jämväl under budgetåret 1955/56 i avseende å staterna för de under förevarande anslag redovisade militära och civilmilitära kårerna vidtaga de provisoriska åtgärder, som betingas av övergången till den nya organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning.

Mot de av departementschefen i övrigt under förevarande punkt förordade ändringarna i marinens personalorganisation har utskottet icke funnit något vara att erinra.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid marinen, som förordas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit, dock med den ändring, utskottet förordat;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1954 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av marinens personalförteckningar för budgetåret 1954/55;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å staterna för militära och civilmilitära kårer vid marinen vidtaga provisoriska åtgärder i enlighet med vad departementschefen i förberörda statsrådsprotokoll förordat;

d) godkänna följande avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	41 800 000
2. Arvodet till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	1 260 000
3. Arvodet och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	585 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	16 800 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	9 125 000
	<hr/>
	Summa kronor 69 570 000

Särskilda uppbördsmedel

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	720 000
Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift, <i>förslagsvis</i>	50 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 68 800 000

e) till *Marinen*: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 68 800 000 kronor.

14:o) **Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 103) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 78 000 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 13, s. 136—156) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid flygvapnet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1954 fastställts att lända till efter rättelse för tillämpningen av flygvapnets personalförteckningar för budgetåret 1954/55, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å ordinarie personal vid flygvapnet vidtaga av departementschefen förordade provisoriska åtgärder, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1955/56, dels ock till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 79 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 77 000 000 kronor.

Utskottet lämnar i det följande en kortfattad redogörelse i huvudsak endast för de av departementschefen förordade ändringarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar. Vid framställningen följer utskottet den punktindelning, som använts i propositionen. För närmare kännedom om de av departementschefen framställda förslagen torde få hänvisas till propositionen.

1. Vid anmälan av flygförvaltningens avlöningsanslag i årets statsverksproposition har departementschefen tillstyrkt att medel för avlöande av den pensionerade underofficer i arvodesbefattning (1:22), som är föreståndare för den för försvarets myndigheter på Gärdet gemensamma budcentralen, överföres till förevarande anslag.

2. Enligt beslut vid föregående års riksdag förstärktes luftbevakningens och jaktstridsledningens organisation genom att den för förband och skolor avsedda personalen utökades. Den sålunda påbörjade utbyggnaden bör fullföljas. Departementschefen föreslår att för nästa budgetår beställningar tillkommer för tre majorer och sju kaptener.

4. Chefen för flygvapnet har framlagt förslag om att införa utbildning på reaflygplan vid krigsflygskolan. Förslaget motiveras av krigsflygplanens utveckling, som gör det nödvändigt att skapa en smidigare övergång från propellerdrivna skolflygplan till krigsflygplan. Därest utbildningen på propellerflygplan bibehålles i nuvarande omfattning måste den totala utbildningstiden för flygförarna förlängas. Den tid, under vilken flygförarna kan vara krigsplacerade på sina befattningar, skulle följaktligen minskas, vilket i sin tur skulle leda till ett ökat behov av flygförare.

De anförda skälen för att införa utbildning på reaflygplan vid krigsflygskolan finner departementschefen bärande. Departementschefen förordar att utbildningen omlägges i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget. Därvid räknar departementschefen med att anskaffning av ytterligare flygplan av typ J 28 C för krigsflygskolan sker inom ramen för gällande plan för anskaffning av flygmateriel.

I fråga om krigsflygskolans organisation anser departementschefen sig böra tillstyrka att den nuvarande stationsstyrkan utbrytes ur specialdivisionen och delas upp på två stationsdivisioner, envar direkt underställd chefen för krigsflygskolan. Cheferna för stationsdivisionerna bör vara kaptener. För en av befattningarna bör utnyttjas den kaptensbeställning, som nu avses för stationsstyrkan i specialdivisionen. För den andra befattningen bör en beställning för kapten tillkomma; i stället kan den för specialdivisionens utbildningspluton avsedda löjtnantsbeställningen utgå. Härutöver räknar departementschefen icke med någon förändring beträffande militär personal. Då emellertid arbetsuppgifterna för chefen för specialdivisionen kommer att minska, bör denna befattningshavare utnyttjas jäm-

väl i krigsflygskolans stab för att avlasta vissa arbetsuppgifter från chefen för krigsflygskolan.

Den ökade flygtiden och övergången till reaktionsdrivna flygplan torde vidare göra en viss utökning av den tekniska personalen vid krigsflygskolan nödvändig. För nästa budgetår föreslår departementschefen att beställningar tillkommer för en mästare i Ca 17 och fem flygtekniker i Ca 15.

5. Såsom departementschefen förutsatt vid anmälan av försvarshögskolans avlöningsanslag i årets statsverksproposition torde två tidigare för flygförvaltningen avsedda kaptensbeställningar få indragas.

Frågan om sammansättningen av personalstaterna i vad angår fältflygare m. fl. har behandlats i ett särskilt avsnitt i det föregående.

7. Departementschefen tillstyrker att flottiljpolisorganisation införes vid ytterligare ett förband och biträder därför förslag om att organisationen utbygges med beställningar för en förste flottiljpolis i Ca 19, fem flottiljpoliser i Ca 16 och åtta flottiljpoliser i Ca 14.

8. Beträffande meteorologpersonal föreslår departementschefen att 19 beställningar för meteorologer i Ce 27 ordinariesättes.

10. För skötsel och vård av nytillkomna transportflygplan anses ytterligare tio beställningar för flygtekniker i Ca 15 böra inrättas.

Departementschefen föreslår att tre beställningar för förste mästare i Ca 19 utbytes mot beställningar för verkmästare i Ca 21. Departementschefen föreslår vidare att för nästa budgetår åtta beställningar för flygtekniker i Ca 15 inrättas för att tillgodose det ökade behovet av teknisk personal för den nytillkommande flygplantypen. Departementschefen har därvid — utan att taga ställning till det totala personalbehovet i detta hänseende — beaktat den takt, i vilken den nya flygplantypen kan beräknas bli tillförd flottiljerna under nästa budgetår.

11. Vid anmälan av flygförvaltningens avlöningsanslag i årets statsverksproposition har departementschefen föreslagit att en tjänst för förrådsförmän i Ca 13 vid flygvapnets centralförråd för intendenturmateriel skall överföras till flygförvaltningens avlöningsanslag.

12. I enlighet med vad som anförts under arméns motsvarande anslag förutsätter departementschefen att förefintliga vakanser å ordinarie kontorsbiträdestjänster skall få utnyttjas för att tillgodose behovet av sådana tjänster för befattningshavare, som enligt grunderna för den reglerade befordringsgången för biträdespersonal bör erhålla ordinarie anställning.

För budgetåret 1954/55 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att i avseende å de under arméns och marinens allmänna avlöningsanslag redovisade militära och civilmilitära kårerna samt den ordinarie personalen vid flygvapnet vidtaga de provisoriska åtgärder — såsom meddelande av vikariatslöneförordnande, vakanssättningar m. m. — som betingas av övergången till den nya organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur-

och civilförvaltning (prop. 1954:110; SU 1954:134; rd. skr. 1954:320). Såsom närmare utvecklats i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 26) anses av riksdagen böra inhämtas bemyndigande att, under budgetåret 1955/56 vidtaga motsvarande provisoriska åtgärder.

Det sammanlagda medelsbehovet under flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. skulle enligt departementschefens beräkningar uppgå till 79 000 000 kronor eller 2 000 000 kronor mera än det belopp, som anvisats för innevarande budgetår.

Utskottet. Under punkt 6 i det föregående har utskottet tillstyrkt, att flygvapnets personalorganisation, i vad den avser underbefäl m. fl., skall utformas i enlighet med vad departementschefen förordat.

I enlighet med departementschefens förslag torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att jämväl under budgetåret 1955/56 i avseende å den ordinarie personalen vid flygvapnet vidtaga de provisoriska åtgärder, som betingas av övergången till den nya organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning.

Utskottet har ansett sig kunna godtaga de jämkningar i flygvapnets personalorganisation, som departementschefen under förevarande punkt föreslagit. De verkställda anslagsberäkningarna torde jämväl böra godtagas.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid flygvapnet, som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1954 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av flygvapnets personalförteckningar för budgetåret 1954/55;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å ordinarie personal vid flygvapnet vidtaga provisoriska åtgärder i enlighet med vad departementschefen i förberörda statsrådsprotokoll förordat;

d) godkänna följande avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	47 400 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbe- fattningar, <i>förslagsvis</i>	1 375 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	475 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	21 500 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	10 230 000
	Summa kronor 80 980 000

Särskilda uppbördsmedel

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	580 000
Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift, <i>för- slagsvis</i>	1 400 000
	Nettoutgift kronor 79 000 000

e) till *Flygvapnet*: *Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 79 000 000 kronor.

15:o) **Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 161) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 715 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 14, s. 156—158) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningen för centrala värnpliktsbyrån, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för centrala värnpliktsbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56, dels ock till Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 597 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 715 000 kronor.

Såsom framgår av vad som anförts i det föregående vid behandlingen av frågan om den militärpsykologiska verksamheten inom försvaret har departementschefen föreslagit, att från och med budgetåret 1955/56 skall inrättas ett militärpsykologiskt institut för försvaret. Enligt förslaget skall den nuvarande verksamheten vid personalprövningsdetaljen inom centrala värnpliktsbyrån övertagas av det nya institutet. Till följd härav räknar departementschefen med att vid centrala värnpliktsbyrån utgår en befattning för pensionerad officer med arvode enligt löneklass 1: 32 samt tjäns-

ter för en psykolaborator i lönegrad Ce 33, två psykoassistenter i lönegrad Ce 27 respektive lönegrad Cg 27, ett kanslibitråde i lönegrad Ce 11 och ett kontorsbiträde i lönegrad Ca 8. Vidare föreligger icke längre behov av medel för arvoden till sakkunniga m. fl. vid personalprövningsdetaljen, för närvarande beräknade till 34 220 kronor.

Vid behandlingen av frågan om inrättande av det militärpsykologiska institutet förutsatte departementschefen att verksamheten vid institutet först så småningom under budgetåret 1955/56 kunde komma igång i full utsträckning och att till följd därav den nuvarande verksamheten vid centrala värnpliktsbyråns personalprövningsdetalj skulle i viss utsträckning få fortgå övergångsvis även under budgetåret 1955/56. Departementschefen anförde vidare, att man vid anslagsberäkningarna för nästa budgetår lämpligen borde bortse från detta förhållande. De av verksamheten vid personalprövningsdetaljen under nästa budgetår betingade kostnaderna torde dock få bestridas från värnpliktsbyråns avlönings- respektive omkostnadsanslag. Kungl. Maj:t synes i anledning härav böra erhålla bemyndigande att medgiva, att de i avlöningsstaten för värnpliktsbyrån upptagna anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och avlöningar till övrig icke-ordinarie personal får överskridas i erforderlig utsträckning. Posterna torde lämpligen för nästa budgetår böra upptagas förslagsvis.

Utskottet får, i anslutning till vad utskottet i det föregående anfört vid behandlingen av frågan om den militärpsykologiska verksamheten inom försvaret, tillstyrka de av departementschefen förordade personalförändringarna vid centrala värnpliktsbyrån. Ej heller den verkställda anslagsberäkningen och vad departementschefen i samband därmed anfört har givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) från personalförteckningen för centrala värnpliktsbyrån utesluta tjänster för en psykolaborator i lönegrad Ce 33, en psykoassistent i lönegrad Ce 27 och ett kontorsbiträde i lönegrad Ca 8;

b) fastställa följande avlöningsstat för centrala värnpliktsbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 177 500
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis* 94 700

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	780
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	309 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	79 020
	<hr/> Summa kronor 661 400

Särskilda uppbördsmedel

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	64 400
	<hr/> Nettoutgift kronor 597 000

c) till *Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 597 000 kronor.

16:o) **Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 161) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 125 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 15, s. 158 och 159) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 69 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 125 000 kronor.

Vid anmälan i det föregående av frågan om inrättande av ett militärpsykologiskt institut för försvaret har departementschefen föreslagit, att den verksamhet, som nu bedrivs vid centrala värnpliktsbyråns personalprövningsdetalj, skall övertagas av det från och med nästa budgetår till inrättande föreslagna institutet. Till följd härav minskar förevarande anslag med de kostnader, som belöper på personalprövningsdetaljen. Dessa kostnader kan enligt departementschefen beräknas till omkring 56 000 kronor, till huvudsaklig del avseende reseersättningar och publikationstryck. I anledning härav synes anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med (125 000 — 56 000 =) 69 000 kronor.

Utskottet, som i det föregående yttrat sig rörande inrättande av ett militärpsykologiskt institut för försvaret, får, under hänvisning tillika till vad som anförts under värnpliktsbyråns avlöningsanslag rörande bestridandet under budgetåret 1955/56 av vissa övergångsvis uppkommande kostnader för personalprövningsdetaljens verksamhet, tillstyrka den nu äskade medelsanvisningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 69 000 kronor.

17:o) **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under fjärde huvudtiteln (punkt 188) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 16, s. 159 och 160) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 14 000 000 kronor.

Departementschefen avser att senare under riksdagen på grundval av riksförsäkringsanstaltens förslag framlägga särskild proposition om höjning av vissa ersättningar till militärskadade. Den av höjningen föranledda kostnadsökningen beträffande förevarande anslag låter sig emellertid icke beräknas med någon större grad av säkerhet. Med beaktande av belastningen på anslaget under budgetåret 1953/54 och med hänsyn till vad av riksförsäkringsanstalten och socialbyrån anförts rörande medelsbehovet vid oförändrade ersättningsgrunder föreslår departementschefen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 14 000 000 kronor.

Utskottet får erinra om att andra lagutskottet numera tillstyrkt Kungl. Maj:ts proposition 1955:179 med förslag till förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m. Då beräkningen av förevarande anslag icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

*att riksdagen må till **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring**, för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor.*

Stockholm den 13 maj 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 130.

Reservationer

1) vid *punkten 2* (Ändrad organisation av Upplands regemente m. fl. förband)

a) av herrar *Aastrup, Malmborg* i Skövde, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Birke* och *Nihlfors*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 426 och II: 539 och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Det föreliggande förslaget avses vara ett led i pågående rationaliseringssträvanden att åstadkomma besparingar i krigsmaktens fredsorganisation. Utskottet, som finner det angeläget att alla möjligheter till kostnadsminskningar tillvaratagas, är emellertid icke övertygat om att det föreliggande ärendet är så berett, att ställning nu kan tagas till detsamma. På grund av den bristande utredningen föreligger tvärtom risk, att beräknade besparingar resultera i fördyringar.

Enligt chefens för armén framställning i ämnet, på vilken Kungl. Maj:ts förslag helt bygger, skulle de sammanlagda kostnaderna för avsedda organisationsförändringar uppgå till ca 7,7 miljoner kronor, vilka kostnader anses komma att delvis kompenseras genom försäljning av vissa markområden i Uppsala. Dessa kostnadsberäkningar undandraga sig utskottets bedömning. Desamma synas icke heller ha närmare granskats av departementschefen, eftersom han framhåller, att hans ställningstagande till organisationsförslaget icke innebär, att han tagit slutlig ståndpunkt i frågan om storleken av de kapitalinvesteringar, som erfordras för omorganiseringens genomförande.

Utskottet finner föga tillfredsställande, att då, såsom här är fallet, ett betydande organisationsförslag framlägges för riksdagen, detsamma icke åtföljes av för ärendets behandling behövliga kostnadskalkyler. Utskottet saknar alltså härigenom möjlighet att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslaget. Redan av denna anledning torde riksdagen icke kunna godtaga detsamma. Såsom exempel må framhållas, att för Signalregementets förflyttning till Uppsala beräknade investeringskostnader på ca 5,5 miljoner kronor av arméledningen utan angiven motivering nedräknats till 2,7 miljoner kronor.

Vad särskilt Upplands regemente beträffar har utskottet genom besök i Uppsala sökt skaffa sig närmare upplysningar i ämnet. Med hänsyn till vad därvid framkommit och utskottet i övrigt inhämtat synes det utskottet icke tillfredsställande, att ett så genomgripande och till sina konsekvenser så vittgående förslag som det nu föreliggande framlagts utan att detsamma föregåtts av några som helst förberedande överläggningar med Uppsala stad, Uppsala läns landsting och universitetsmyndigheterna, vilkas intressen äro i hög grad berörda av omorganisationen. Det framhålles i propositionen, att, därest Signalregementet och arméns signalskola förläggas till Uppsala, betydande områden, tillhopa omkring 250 hektar, av övningsfälten i Uppsala kunna avstås för civila ändamål. Utskottet har kunnat konstatera, att mellan kronan och de civila myndigheterna icke förekommit några förhandlingar rörande eventuellt köp av ifrågavarande mark, än mindre vad en sådan försäljning ekonomiskt skulle kunna innebära. Riksdagen saknar alltså uppgift i denna vitala fråga, vilket utskottet måste beteckna som en betänklig brist i utredningen. Ännu mindre har övervägts, hur länge ett föreslaget signalregemente i Uppsala med hänsyn

till de lokala instansernas legitima markbehov kan beräknas bibehållas i Upplands regementes nuvarande etablissement. Det är enligt utskottets mening också märkligt, att i en markfråga av den räckvidd, som det här gäller, ej ens byggnadsstyrelsen beretts tillfälle att anföra sina synpunkter på nu föreliggande spörsmål. Det må erinras om att då år 1950 fråga var om statsmakternas godkännande av generalplan för utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala byggnadsstyrelsen hade vissa värdefulla synpunkter att andraga härutinnan.

Innevarande års riksdag har medgivit, att verkstadslokaler för Stockholms tygstation må komma till utförande enligt ett av departementschefen framlagt förslag. Enligt detta förslag avses den nya tygverkstaden skola dimensioneras så, att den ersätter dels samtliga nu under Stockholms garnison lydande verkstäder och dels vid truppförbanden inom Stockholms garnison befintliga verkstäder så långt detta är möjligt. Av handlingarna i ärendet framgår icke klart, hur Signalregementets och signalskolans föreslagna förflyttning till Uppsala kommer att inverka på detta beslut.

Redan av det anförda följer, att sådana ekonomiska kalkyler icke ligga till grund för det föreliggande organisationsförslaget, att detsamma rimligen kan utgöra underlag för ett riksdagsbeslut.

Härutöver har utskottet uppmärksammat, att i bilaga till arméchefens förberörda framställning i ämnet redovisats vissa militära synpunkter på frågan om Upplands regementes förflyttning, vilka icke sakna intresse i detta sammanhang. Sålunda må nämnas, att infanteriinspektören i fråga om de utbildningstekniska möjligheterna vid regementet framhållit, att något hinder för att regementet ur angivna synpunkt kvarligger i Uppsala icke finnes men ansett, att med hänsyn till vad i ärendet förekommit en expertutredning borde företagas, innan regementets stridsskjutningsområde utdömdes. I yttrande över en sålunda företagen utredning har militärbefälhavaren för IV militärområdet framhållit, att han anser utbildningsförhållandena vid regementet i nuläget icke vara goda men dock godtagbara i fråga om såväl stridsskjutning som förbandsutbildning och bättre än på flera andra förband. Med hänsyn till vissa andra på frågan inverkan faktorer har militärbefälhavaren funnit sig böra för närvarande bestämt avstyrka regementets förflyttning till Strängnäs. Militärbefälhavaren har i samma yttrande även framhållit, att han på grund av den korta tid, som stått till hans förfogade, icke haft tillfälle till djupgående undersökningar och därför vore tveksam beträffande lämpligheten att nu fastställa alltför genomgripande förändringar. Med hänsyn till de sociala problem, som ofrånkomligen sammanhänga med varje omflyttning av fredsförband, måste enligt militärbefälhavaren sådan omflyttning, för att vara befogad, medföra ovedersägliga förbättringar ur utbildningssynpunkt. Utskottet anser, att dessa yttranden av infanteriinspektören och militärbefälhavaren icke kunna förbigås vid ett allsidigt bedömande av omhandlade fråga.

Då enligt utskottets mening Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt icke är till alla delar utrett, anser utskottet nödvändigt, att, innan riksdagen fattar beslut i principfrågan, ytterligare utredning verkställs ej minst i syfte att klarlägga de ekonomiska konsekvenserna av ifrågasvarande förflyttningar. Utskottet är alltså icke nu berett att biträda Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 426 och II: 539, besluta, att av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 mars 1955 förordad omorganisation av Upplands regemente m. fl. förband skall anstå i avvaktan på ytterligare utredning.»

b) av herr *Eriksson* i Sandby.

c) av herr *Åkerström*.

2) vid *punkten 4* (Marinens tekniska personal) av herr *Nihlfors*.

3) vid *punkten 7* (Den militärpsykologiska verksamheten inom försvaret) av herr *Åkerström*.

4) vid *punkten 13* (Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.) av herr *Åkerström*.